Slutrapportering

Uppdrag att utveckla det regionala stödet till kommunerna i det brottsförebyggande arbetet (Ju2023/00475)

Länsstyrelserna

Titel:	Slutrapportering Uppdrag att utveckla det regionala stödet till kommunerna i det brottsförebyggande arbetet (Ju2023/00475)
Författare:	Annie Lees, Rickard Silva, Malin Wiktoreng
Diarienummer:	3139-2025 Länsstyrelsen Västerbotten
Utgivningsår:	2025
Omslagsbild:	Bildbyrån Mostphotos

Förord

Länsstyrelsen Västerbotten ska svara för samordning och samlad redovisning av uppdraget att utveckla det regionala stödet till kommunerna i det brottsförebyggande arbetet (Ju2023/00475) i slutrapporteringen till Justitiedepartementet den 31 mars 2025. Uppdraget har sin utgångspunkt i länsstyrelsernas förordning (2016:12.58) om regional samordning inom det brottsförebyggande området och uppdragets avsikt är att utveckla länsstyrelsernas stöd till kommunerna i syfte att stärka kommunernas förutsättningar att uppfylla de krav som den kommunala lagen om brottsförebyggande ansvar ställer.

Brottsförebyggande rådet (Brå) ska i ett parallellt uppdrag utveckla det nationella stödet i det brottsförebyggande arbetet. I föreliggande slutredovisning omnämns Brå med sitt uppdrag liksom samverkan mellan länsstyrelserna och Brå. De beskrivningar, tolkningar och slutsatser som framförs i rapporten är länsstyrelsernas självständiga bedömning.

I denna slutredovisning sammanfattar länsstyrelserna, via Länsstyrelsen Västerbotten, beskrivning av vilka åtgärder som respektive länsstyrelse har vidtagit samt en sammantagen analys och bedömning av vidtagna åtgärder samt behov av fortsatt utvecklingsarbete. Redovisningen beskriver också hur anslag 1:14, anslagspost 2, Regional samordning av brottsförebyggande arbete fördelats och använts under 2024.

Länsstyrelsen Västerbotten 28 mars 2025

Innehåll

SLUTRAPPORTERING **1**

FÖRORD **3**

BAKGRUND OCH INSAMLING AV UNDERLAG **6**

LÄNSSTYRELSEGEMENSAMMA VIDTAGNA ÅTGÄRDER **7**

Internt stöd 7

Åtgärdsplaner 8

Kartläggning och lägesbild 8

Kunskapsbaserat arbetssätt och samverkan med akademin 9

Samarbeten kring särskilda utmaningar 9

Samordning av praktiknära stöd mellan Brå och länsstyrelserna 12

Samverkan med Polismyndigheten 14

RESPEKTIVE LÄNSSTYRELSES VIDTAGNA ÅTGÄRDER **14**

Länsstyrelsen Blekinge 14

Länsstyrelsen Dalarna 15

Länsstyrelsen Gotland 17

Länsstyrelsen Gävleborg 19

Länsstyrelsen Halland 21

Länsstyrelsen Jämtland 22

Länsstyrelsen Jönköping 24

Länsstyrelsen Kalmar 26

Länsstyrelsen Kronoberg 28

Länsstyrelsen Norrbotten 30

Länsstyrelsen Skåne 31

Länsstyrelsen Stockholm 33

Länsstyrelsen Södermanland 36

Länsstyrelsen Uppsala 38

Länsstyrelsen Värmland 40

Länsstyrelsen Västerbotten 42

Länsstyrelsen Västernorrland 43

Länsstyrelsen Västmanland 46
Länsstyrelsen Västra Götaland 48
Länsstyrelsen Örebro 50
Länsstyrelsen Östergötland 52

ANALYS OCH BEDÖMNING AV VIDTAGNA ÅTGÄRDER OCH FORTSATT UTVECKLINGSARBETE 55

Länsstyrelsegemensamma åtgärder 55
Utmaningar 55
Fortsatt utvecklingsarbete 58
Regionala åtgärder 60
Samsyn i det praktiknära uppdraget 61
Utmaningar 62
Fortsatt utvecklingsarbete 63

SUMMERANDE SLUTANALYS AV UPPDRAGET 64

EKONOMISK REDOVISNING 66

BILAGOR 67

Bakgrund och insamling av underlag

Länsstyrelserna har sedan 2017 i uppdrag att stödja och bidra till regional samordning av brottsförebyggande arbete enligt förordning (2016:1258) om regional samordning inom det brottsförebyggande området. I förordningen framgår att länsstyrelserna ska bidra till att minska brottsligheten och öka tryggheten i länet genom att stödja utvecklingen av ett kunskaps-, och problembaserat lokalt och regionalt brottsförebyggande arbete, bidra till samarbete och erfarenhetsutbyte, stödja kompetensutveckling, tvärsektoriella utbildningsinsatser samt kommunöverskridande brottsförebyggande åtgärder.

2023 erhöll länsstyrelserna ett uppdrag om att fördjupa stödet till kommunerna utifrån den nya lagstiftningen. I uppdraget framgår det att länsstyrelserna ska lämna en gemensam redovisning till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 20 oktober 2023, den 31 mars 2024 och den 31 mars 2025. Redovisningen som ska inkomma senast den 20 oktober 2023 ska innehålla ett förslag på genomförandeplan för arbetet 2024. Redovisningarna därefter (2024 och 2025) ska innehålla en beskrivning av vilka åtgärder som respektive länsstyrelse har vidtagit samt en sammantagen analys och bedömning av dels vidtagna åtgärder, dels behovet av fortsatt utvecklingsarbete. Redovisningarna ska även innehålla information om hur finansieringen från anslag 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete, har fördelats mellan länsstyrelserna och hur medlen för föregående år har använts. Länsstyrelsen i Västerbotten ska svara för samordning och samlad redovisning av uppdraget.

Denna slutredovisning beskriver först gemensamma åtgärder som vidtagits under 2024 av länsstyrelserna inom det brottsförebyggande uppdraget, sedan respektive länsstyrelses vidtagna åtgärder, följt av en analys och bedömning av dessa. Med anledning av att detta är en slutredovisning kommer även en övergripande summerande slutanalys att presenteras. Slutligen redovisas hur medlen från anslag 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete har fördelats mellan länsstyrelserna och använts under 2024.

Länsstyrelserna har under 2024 fortsatt arbetet med att möta behov kopplade till den nya lagstiftningen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Enkätundersökningar och inventeringar har gjorts i olika former i syfte att identifiera behov inom länsstyrelserna och i samspel med andra aktörer. Följande underlag ligger till grund för denna återrapportering:

- Enkät riktad till länsstyrelsernas brottsförebyggande samordnare 2025 (bilaga 1 och 2)
- Utdrag ur ekonomisystem via Länsstyrelsen Örebro (se ekonomisk redovisning)
- Information och kunskap inhämtat från Brås nationella nätverksträffar för regionala brottsförebyggande samordnare vid länsstyrelserna och polisregionerna under 2024 samt från länsstyrelsernas interna nätverksträff 2025
- Avstämningar med Brås arbetsgrupp för praktiknära stöd
- Underlag från länsstyrelsernas arbetsutskott (AU), geografiska grupper samt arbetsgrupper
- Arbetsgruppen interna processers enkät till länsstyrelserna 2024 (bilaga 3)

Länsstyrelsegemensamma vidtagna åtgärder

Under 2024 har de gemensamma åtgärderna haft i syfte att skapa förutsättningar för implementeringen av den nya kommunala brottsförebyggande lagen fortsatt och utvecklats. Åtgärderna har tagits fram och genomförts gemensamt av länsstyrelsernas regionala brottsförebyggande samordnare tillsammans med den nationella samordningen, samt i vissa fall tillsammans med Brå och Polismyndigheten.

Internt stöd

Länsstyrelserna har fortsatt arbetat med ett tydligt internt stöd inom det brottsförebyggande samordningsuppdraget under 2024. Takten på nyrekrytering av regionala samordnare har minskat jämfört med 2023 men strukturen för det interna stödet för nyanställda i uppdraget kvarstår. Även under 2024 har länsstyrelserna erbjudit stöd i form av mentorsstöd, introduktionssamtal, gruppcoaching via Länsstyrelsen Norrbotten, nationella nätverksträffar och träffar inom de geografiska grupperna. Den välstrukturerade introduktionen in i uppdraget är fortsatt mycket uppskattad, både av nya och gamla samordnare. Denna struktur möjliggör för nyanställda att snabbt introduceras till uppdraget, ökar förutsättningarna för kollegialt utbyte och stöd samt minskar sårbarheten i uppdragskompetens då den går att erhålla såväl inom den egna Länsstyrelsen som genom annan Länsstyrelse.

Länsstyrelsens arbetsgrupp för interna processer upprättades i samband med det förordningsstyrda uppdragets start och har sedan dess på olika sätt bevakat, utforskat och utvecklat länsstyrelsernas interna förutsättningar för att arbeta med den brottsförebyggande samordningen. Under 2024 genomförde arbetsgruppen en enkätundersökning med fokus på resurssättning, tvärsektoriell samverkan och konsekvenser av det växande uppdraget. Resultaten presenterades och utforskades vidare vid länsstyrelsernas interna nätverksträff februari 2025. Arbetsgruppen ansvarar även för årlig revidering av-, och vid behov utbildning i mentorsstödet samt planering av länsstyrelsearrangemang vid Brås årliga konferens Råd för framtiden.

Slutligen är en handbok för länsstyrelsernas brottsförebyggande uppdrag under framtagande. Handboken är tänkt att fungera som ett introducerade stöd, men även som ett stöd för de samordnare som arbetat i uppdraget en längre tid. Den planeras vara färdigställd under 2025 och kommer revideras årligen.

Åtgärdsplaner

Under början av 2024 bildades en arbetsgrupp med syfte att ta fram konkret material för att stödja kommunerna i deras arbete med åtgärdsplaner. Under året färdigställdes detta stödmaterial enligt plan och spreds till kommuner via de regionala brottsförebyggande samordnarna. Arbetsgruppen fortsatte därefter sitt arbete genom att samla in kommuners åtgärdsplaner via de regionala brottsförebyggande samordnarna i syfte att göra en analys över antal åtgärdsplaner som är framtagna, antal åtgärder i dessa planer, vilka brottstyper åtgärderna avser att påverka och åtgärdernas koppling till lägesbilderna.

Detta analysunderlag bedöms kunna vara till stor nytta i länsstyrelsernas praktiknära stöd då det kan påvisa vikten av riktat stöd gällande vissa delar av åtgärdsprocessen. Slutligen har Brå för avsikt att ta fram ett metodstöd för åtgärder och länsstyrelsernas arbetsgrupp kommer vara representerad i referensgruppen för framtagandet av metodstödet.

Kartläggning och lägesbild

Under inledningen av uppdraget om praktiknära stöd arbetade ett flertal länsstyrelser med att implementera och testa det material som producerats av arbetsgruppen för lägesbild. Materialet har under 2024 fortsatt spridas till-, och implementeras i kommuner och återkommande fått beröm från den lokala nivån utifrån materialets pedagogiska upplägg, konkreta struktur och stödjande funktion.

Under 2024 reviderades stöddokumentet för framtagande av lägesbild med fokus på bland annat könsuppdelad statistik i vissa brottskategorier, tillägg av brottskategori med fokus på unga i riskzon, kompletterande av

källor samt förtydligande av analyssteg. Arbetsgruppen har, genom samverkan med Brå, även möjliggjort för kommunerna att inhämta statistik till lägesbilderna på Brås webbsida – ett stöd Brå kommer fortsätta leverera till kommunerna. Framgent kommer varje Länsstyrelse att ha ägandeskap över materialet, fria att utveckla det utifrån de behov som finns i länet, och arbetsgruppens representanter finns vid behov tillgängliga för frågor och dialog.

Kunskapsbaserat arbetssätt och samverkan med akademin

Länsstyrelserna har under 2024 arbetat med att tillgängliggöra relevant brottsförebyggande forskning genom digitala träffar inom nätverket brottsförebyggande forskare och praktiker[1] där svensk forskning på olika teman presenteras och diskuteras. Under 2024 har även kontakt tagits med olika lärosäten och forskningsmiljöer för att utveckla samverkan gällande forskningskommunikation och lokala behov av forskning inom kommun och polis. Samverkan med Vetenskapsrådets nationella forskningsprogram om brottslighet har utvecklats ytterligare med gemensamma insatser för att öka kommunikationen mellan forskare och praktiker. Inventeringar har genomförts, bland annat gällande evidensbaserade metoder inom det brottsförebyggande området.

Ytterligare samverkan är under uppbyggnad med flera forskningsinriktade organisationer såsom SBU samt Folk och forskning för att skapa ytterligare arenor för utbyte mellan forskning och praktik.

Samarbeten kring särskilda utmaningar

Länsstyrelserna har fortsatt samarbetet kring en rad särskilda utmaningar under 2024. Arbetsgruppen för Gängsnacket – barndom utan brott[2] har jobbat vidare i den befintliga samverkansstrukturen som består av representanter från länsstyrelsernas uppdrag om brottsförebyggande samordning, brottsförebyggande föräldraskapsstöd samt samordning på området alkohol, narkotika, doping, tobak och spel (ANDTS) tillsammans med Polismyndigheten. Materialet har fått fortsatt spridning, uppmärksammats såväl nationellt som medialt och det används i hög utsträckning lokalt.

Under 2024 har arbetsgruppen tagit fram en reviderad och digitaliserad introduktion till foldern Gängsnacket, vilket kan bidra till en följsamhet utifrån exempelvis förändrade behov eller forskningsrön. Även foldern har reviderats utifrån utvecklingen på området där en ökad digital

1 Brottsförebyggande arbete | Länsstyrelsen Blekinge

2 Gängsnacket | Länsstyrelsen Västmanland

rekrytering till kriminella miljöer nu också uppmärksammas.

Länsstyrelsernas arbetsgrupp med fokus på kriminell ekonomi har under 2024 fortsatt arbetet med att bygga en ökad kunskap om kriminell ekonomi inom länsstyrelserna samt med att öka samverkan mellan länsstyrelser såväl som med andra relevanta myndigheter. Med utgångspunkt från resultaten i den tidigare genomförda kartläggningen har arbetsgruppen arrangerat tre digitala webbinarium, arbetat med begreppsdefinition och upprättat kontakt och dialog med andra aktörer. Detta arbete kommer fortsätta bedrivas även under 2025.

Länsstyrelserna har även en sedan tidigare upprättad arbetsgrupp med fokus på miljöbrottslighet vars syfte är att öka länsstyrelsernas kunskap på området samt att ta fram stödmaterial som kan användas såväl internt som externt. Arbetsgruppen vill bidra till att fler kommuner belyser miljöbrott i kartläggningar och lägesbilder, analyserar dessa och vidtar adekvata åtgärder. Arbetsgruppen verkar även för att miljöförvaltningar i ökad utsträckning ska involveras i brottsförebyggande samverkan i syfte att bekämpa organiserad brottslighet.

Under 2024 har arbetsgruppens största fokus legat på att, tillsammans med övriga aktörer, bidra i framtagandet av Naturvårdsverkets miljöbrottsutbildning[3] . Arbetsgruppen har även en utsedd representant i Miljöbrottsrådet som Naturvårdsverket är sammankallande för.

Under 2025 kommer arbetsgruppen fokusera på att fortsätta belysa miljöbrott inom ramen för det brottsförebyggande arbetet både internt och externt, kartlägga behov gällande intern samverkan mellan relevanta sakområden inom länsstyrelsernas samt verka för framtagande av konkret stöd till kommunerna i deras arbete med att kartlägga miljöbrott.

Under 2024 har länsstyrelserna i mycket hög utsträckning arbetat, tillsammans med övriga myndigheter, med implementeringen av samverkansstrukturen gällande barn och unga i organiserad brottslighet (Bob). Arbetet som skett under året presenterades i slutredovisningen av uppdraget om att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott[4]

Vidare har länsstyrelserna, via den nationella samordningen, under 2024 upprättat en samverkan med Centrum mot våldsbejakande extremism (CVE) i syfte att stärka samverkan mellan centret och länsstyrelsernas

3 Miljöbrottsutbildning

4 Uppdrag att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott

berörda sakområden. Detta har bland annat resulterat i en planerad konferens under våren 2025 där även Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) samt Polismyndigheten står som medarrangörer.

Ett vidare syfte med samverkan är att på sikt bidra till att perspektiv gällande våldsbejakande extremism i högre utsträckning, och i enlighet med den nationella strategin mot våldsbejakande extremism och terrorism, integreras i det lokala brottsförebyggande arbetet och belyses i lokala kartläggningar och lägesbilder.

Länsstyrelsernas brottsförebyggande uppdrag har under 2024 förstärkt sin samverkan med länsstyrelsernas uppdrag rörande mäns våld mot kvinnor (MVK). En inventering av länsstyrelsernas behov och utmaningar i samverkan mellan uppdragen har genomförts och kommer lägga grund för gemensamma stödinsatser till nätverken under 2025. Ett område som särskilt blivit uppmärksammat är arbetet med att belysa mäns våld mot kvinnor samt våld i nära relation i de brottsförebyggande lägesbilderna och därefter analysera dessa brottstyper.

Vidare så har länsstyrelserna upprätthållit en god samverkan med Jämställdhetsmyndigheten genom planerande-, och genomförande av processledarutbildningar och workshops riktade till de regionala brottsförebyggande samordnarna. Slutligen så har några länsstyrelsers brottsförebyggande samordnare ingått i Jämställdhetsmyndighetens arbete med Jim+ under 2024. Erfarenheter från detta jämställdhetsutvecklande arbete, vilket syftar till att stärka såväl den egna myndighetens kompetens som det stöd som ges till den lokala nivån, presenterade för länsstyrelserna genom ett webbinarium 2025.

En inventering har påbörjats i samverkan med övriga relevanta sakområden inom länsstyrelsernas uppdrag för social hållbarhet i syfte att undersöka på vilket sätt myndigheterna arbetar för att stödja den lokala nivån i arbetet kring utsatta områden[5] . Syftet med inventeringen är att fastställa vilka utvecklingsbehov som finns och resultatet kommer lägga en grund för länsstyrelsernas gemensamma insatser med fokus på strategiskt-, och praktiknära stöd kopplat till socialt utsatt områden.

Under slutet av 2024 genomförde den nationella samordningen av det brottsförebyggande uppdraget en inhämtning av behov inför kommande fokusområden för länsstyrelsernas interna arbete. Då belystes ett flertal utvecklingsområden relaterade till analytiska processer. Dels lyftes behov av att stärka länsstyrelsernas kompetens kring att analysera kommunernas lägesbilder ur ett regionalt perspektiv i syfte att förbättra

[5] Definitionen av socialt utsatta områden i denna kontext är både de områden identifierade av Boverket som segregerade och de som Polismyndigheten identifierat som utsatta.

stödet till kommuner, vilket skulle kunna resultera i utökade möjligheter för kommunöverskridande samverkan. Utvecklingsbehov lyftes även utifrån den lokala nivåns efterfrågan på praktiknära stöd i analysen av brott. Kommuner med små resurser, där det befintliga metodmaterialet kring analys upplevs för tidskrävande och avancerat, har efterfrågat ett förenklat metodstöd kopplat till analys. Kommuner som i lägesbilder uppmärksammat mer komplexa brottstyper, exempelvis våld i nära relation, ekonomisk-, och demokratihotande brottslighet, har efterfrågat ett mer mångfacetterat analytiskt stöd.

Med anledning av detta beslutade länsstyrelserna inför 2025 att upprätta en ny arbetsgrupp med fokus på analys. Arbetet kommer att bedrivas i nära dialog med Brå och kommer knyta an till såväl arbetsgruppen för lägesbild som arbetsgruppen för åtgärder.

I regleringsbrevet 2025 gavs länsstyrelserna ett uppdrag om att ansvara för den regionala samordningen av stöd till avhoppare. Uppdraget ska genomföras i nära samverkan med de ansvariga nationella myndigheterna vilket innefattar Polismyndigheten, Kriminalvården, Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse. En samverkan upprättades redan under slutskedet av 2024 och en färdig samverkansstruktur, såväl intern som extern, för uppdraget finns nu på plats.

Samordning av praktiknära stöd mellan Brå och länsstyrelserna

Länsstyrelserna har under 2024, tillsammans med Brå, fortsatt arbetet med att utveckla och effektivisera det gemensamma praktiknära stödet till kommunerna. Urvalet av kommuner i behov av praktiknära stöd har skett i nära samverkan mellan myndigheterna. Under 2024 hade länsstyrelserna tillsammans med Brå erbjudit 66 kommuner stöd, i 52 av dessa inleddes insatser och resterande kommuner tackade nej eller återkom inte med besked. Under 2025 planeras ett fortsatt stöd till en rad av dessa kommuner, men det planeras även för gemensamma praktiknära stödinsatser till ytterligare kommuner utifrån en gemensam behovskartläggning som genomfördes under 2024.

Länsstyrelserna har under 2024, via såväl regionala som nationella samordnare, haft en nära dialog med Brå gällande behov, pågående insatser och samplanering av åtgärder i kommunerna. Dialogen har också inrymt samtal om utmaningar och utvecklingsbehov i samarbetet kring det operativa stödet. Den dialogen har genomgående varit präglad av öppenhet, ödmjukhet och ett lösningsfokuserat förhållningssätt vilket bidragit ytterligare till den god samverkan mellan myndigheterna och till ett uppskattat stöd till den lokala nivån. Samverkan inom ramen för

regeringsuppdragen har skett i nationella forum, via den nationella brottsförebyggande noden (före detta Kärnnätverket), vid nationella nätverksträffar samt mer direkt mellan regionala samordnare och utredare vid Brå. Länsstyrelsernas nationella samordnare har även fortsättningsvis under 2024 bjudits in till avstämningar med Brås operativa stödteam, vilket har bidragit till en viktig brygga mellan de båda myndigheternas gemensamma uppdrag.

Under 2024 fortsatte arbetet med revideringen av handboken Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete[6] och den färdiga produkten lanserades under början av 2025.

Länsstyrelserna, Brå, Polismyndigheten och Svenskt Näringsliv har under 2024 även samverkat kring en revidering av guiden Tillsammans med näringslivet mot brott och otrygghet[7] och slutprodukten av denna revidering lanserades i mars 2025.

Vidare så har länsstyrelserna, via representation genom nationell samordnare, sedan ett antal år tillbaka funnits med i Brås nationella nätverksstruktur för näringslivet. Nätverkets arbete under 2024 har huvudsakligen fokuserat på att utveckla en brottsförebyggande samverkansmetod vid namn Företagssamverkan. Syftet med Företagssamverkan är att göra avgränsade geografiska områden mindre attraktiva för brottslig verksamhet kopplat till näringslivet genom ökad och mer strukturerad samverkan mellan företag, kommun och polis. Målsättningen är att detta resulterar i minskad brottsutsatthet och ökad trygghet för företagare, ökad anmälningsbenägenhet samt att det lokala näringslivet ska kunna bidra till det brottsförebyggande arbetet i högre utsträckning.

Slutligen så har länsstyrelserna under 2024 inbjudits som dialogpart i Brås regeringsuppdrag om att utveckla samverkan med civilsamhället i det brottsförebyggande arbetet[8] och en fortsatt samverkan med detta fokus förväntas fortgå även under 2025.

Att länsstyrelserna och Brå fått ett likalydande uppdrag gällande det praktiknära stödet till kommunerna har av länsstyrelserna uppfattats som viktigt och fruktsamt. Samverkan mellan myndigheterna har präglats av hjälpsamhet och lyhördhet, vilket resulterat i ett mer

---

6 Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete

7 Tillsammans med näringslivet mot brott och otrygghet | Brå - Brottsförebyggande rådet

8 Uppdrag att utveckla samverkan med civilsamhället i det brottsförebyggande arbetet - Regeringen.se

kvalitativt och verksamhetsnära stöd till den lokala nivån. Att arbeta gemensamt på detta sätt bedöms ha varit en framgångsfaktor i utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet.

Samverkan med Polismyndigheten

Länsstyrelserna har under 2024 fortsatt arbetet med att utveckla samverkan med Polismyndigheten på nationell, regional och lokal nivå. På den nationella nivån finns samverkansstrukturer bland annat inom den nationella brottsförebyggande noden, näringslivsnätverket, nationella miljöbrottsrådet, Bob och avhopparuppdraget men även genom de återkommande nationella nätverksträffarna som Brå bjuder in till. På såväl regional-, som lokal nivå finns samverkansstrukturer upprättade och polisen är en viktig part i arbetet med det operativa stödet inom kommunerna. I samtliga polisregioner finns brottsförebyggande samordnare utsedda samt även i en majoritet av polisområdena – dock inte alla. En brottsförebyggande samordnare på polisområdesnivå upplevs av länsstyrelserna vara en framgångsfaktor för en närmare och mer konkret samverkan kring praktiknära stöd till kommunerna. Detta är särskilt påtagligt i polisregioner som har mer än två län.

Respektive Länsstyrelses vidtagna åtgärder

Länsstyrelsen Blekinge

Länsstyrelsen Blekinge har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledningen av arbetet, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser, åtgärdsplaner, samt kartläggning av kommunernas brottsförebyggande verktyg och verksamheter.

Bland särskilda åtgärder som genomförts under 2024 återfinns kommungemensamma stödmöten och workshops med utgångspunkt i organisering och samordning. Enskilda stödmöten med kommuner har syftat till att arbeta med lagens olika delar för att säkerställa laguppfyllelse. Samtliga kommuner i Blekinge har under 2024 tagit fram en lägesbild och beslutat om en åtgärdsplan för sitt brottsförebyggande arbete.

Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd och fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar.

Länsstyrelsen Blekinge har under 2024 inte samarbetat med Brottsförebyggande rådet i gemensamma stödinsatser till kommuner eftersom det sedan tidigare funnits en gedigen planering med redan inplanerade länsstyrelseinsatser.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har Länsstyrelsen Blekinge under 2024 samarbetat med polismyndigheten och funktionen brottsförebyggande samordnare på Polisområdesnivå. Syftet har varit att skapa gemensam förståelse för det stöd som ges av båda myndigheterna till lokal nivå och särskilt avseende arbete med kartläggning och lägesbild. Det har skett samarbete med Länsstyrelsen Skåne, Länsstyrelsen Jönköping och Malmö universitet för fortsatt utveckling av orsaksanalys och åtgärdsplan utifrån situationell handlingsteori, även känd som SAT-teorin (Situational Action Theory). Det har i samtliga Blekinges kommuner genomförts orsaksanalyser med utgångspunkt i SAT.

Samtliga länets fem kommuner har fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Bland identifierade framgångar återfinns att ha arbetat med lagens olika delar praktiskt tillsammans med kommuner och likaså gärna kommunöverskridande för att främja erfarenhetsutbyten. Det har varit positivt att utgå ifrån länsstyrelsernas gemensamt framtagna mall för lägesbild och stöttat kommunerna i framtagande av statistik att fylla mallen med. Det har varit tidseffektivt och har frigjort tid för reflektion och diskussion om statistik.

Bland utmaningarna som identifierats under regeringsuppdraget återfinns svårigheter i att få kommuner att genomföra orsaksanalyser innan brottsförebyggande åtgärder skrivs in i åtgärdsplaner. Utmaningen bedöms vara relaterad till tids-, och kunskapsbrist då flera kommuner haft datum att förhålla sig till kring avseende åtgärdsplanernas hantering i Kommunstyrelsen.

Det bedöms finnas fortsatt behov av praktiknära stödinsatser inom orsaksanalyser, stöd i att identifiera rätt åtgärder i åtgärdsplaner och slutligen stöd i uppföljning. Länsstyrelsen Blekinge upplever sig ha rätt förutsättningar i att ge det stöd som efterfrågas och krävs.

Länsstyrelsen Dalarna

Länsstyrelsen Dalarna har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på

områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledningen av arbetet, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser, åtgärdsplaner samt information om lagens innehåll.

Särskilda åtgärder som genomförts under 2024 är fyra olika nätverksträffar i syfte att kunskapshöja och skapa forum för erfarenhetsutbyten för kommunernas brottsförebyggande samordnare och funktionen kommunpolis inom Polismyndigheten. Under 2024 var huvudfokus på orsaksanalys och åtgärdsplaner vad gäller både genomförande och utvärdering för lärdomar kring framgångar och utvecklingsbehov framåt. Länsstyrelsen Dalarna deltar på månatliga digitala avstämningsmöten med länets kommuner för att kunna identifiera behov och erbjuda rådgivning. Flera kommuner har erbjudits digitalt stöd och handledning gällande utformning av åtgärdsplaner samt lämpliga indikatorer. Handledning och rådgivning kopplat till samordnarrollen har varit vanligt förekommande under 2024. Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, rådgivning, handledning, stöd i tillämpning av metodstöd och fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Dalarna erbjudit särskilt stöd till fyra av länets femton kommuner. Där har fokus varit på att utbilda och utveckla kommunernas lokala brottsförebyggande råd och kommunledning om lagens innehåll och innebörd. Det har skett både via digitala som fysiska besök i kommunerna.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har Länsstyrelsen Dalarna och Polisregion Bergslagen sedan 2021 en överenskommelse med fokus på brottsförebyggande frågor. Det sker kontinuerliga månatliga samverkansmöten över myndighetsgränserna mellan relevanta funktioner inom brottsförebyggande. Likaså veckovisa möten med fokus på lägesuppdatering och fortsatt och fördjupad samverkan. I syfte att ytterligare främja samverkan och kunskapshöja i systematiskt kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete, anordnades det under 2024 en konferens för kommun-, och polisledning med lagen som utgångspunkt. Länsstyrelsen Dalarna samverkar med övriga län i Mellansverige och bland gemensamma konkreta aktiviteter återfinns bland annat digitala temadagar för mellanstora kommuner i länen. En av dagarna hade fokus på kunskapshöjning och praktiska exempel gällande hur polisens brottsförebyggande strategi och lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete relaterar till varandra. Ett annat tillfälle fokuserade på erfarenhetsutbyte då Mälarkommuner i samverkan delade sina erfarenheter kring hur de arbetar mot välfärdsbrottslighet. Bob-uppdraget har i sin tur inneburit samverkan i olika utsträckning

med olika aktörer, såväl andra myndigheter som civilsamhället och näringsliv.

Samtliga länets 15 kommuner har i olika stor utsträckning fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Bland identifierade framgångar återfinns att vikten av det brottsförebyggande arbetet lyckats förmedlas till ledningsnivå vilket varit bidragande till att flera kommuner tagit steg framåt i sitt brottsförebyggande arbete. Länsstyrelsen Dalarna har stöttat kommuner i att strukturera sitt brottsförebyggande arbete så att de får så mycket värde som möjligt för den tid som läggs ner. Särskilda ansträngningar har fokuserats kring att i ett tidigt skede involvera kommunchef och kommunledning.

Bland utmaningarna som identifierats under regeringsuppdraget återfinns det faktum att det fram till augusti 2024 enbart fanns en regional brottsförebyggande samordnare på Länsstyrelsen Dalarna. Det innebar svårigheter i att möta stödbehoven hos alla 15 kommuner i länet. Det är på grund av resursbrist enbart ett fåtal av kommunerna som har renodlade 100 % brottsförebyggande samordnartjänster. För att kunna ge ett praktiknära stöd krävs att det finns kontaktytor med både tid och kompetens att kunna ta emot stödet och här finns utvecklingsbehov i flera av länets kommuner.

Det bedöms finnas bättre förutsättningar att ge stöd framåt med anledning av två regionala brottsförebyggande samordnare på Länsstyrelsen Dalarna. Det har samtidigt tillkommit fler frågor med brottsförebyggande relevans vilket ställer ökade krav och ökad efterfrågan i stöd. För kommunernas del är resursfrågan central då den påverkar deras möjligheter att ta emot stöd och kunna vidareutveckla sitt arbete. Likaså förståelsen för att alla frågor med brottsförebyggande relevans inte per automatik kan lösas via en enskild handläggare utan att det handlar om att integrera det brottsförebyggande perspektivet i samtliga kommunala förvaltningar.

Länsstyrelsen Gotland

Länsstyrelsen Gotland har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledningen av arbetet, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser, åtgärdsplaner, uppföljning och utvärdering samt information om lagens innehåll och krav.

Arbetet har under 2024 bestått av skapandet av en samverkansöverenskommelse mellan Länsstyrelsen Gotland, Polismyndigheten, Regionen och Gotlands kommun för ett gemensamt långsiktigt brottsförebyggande arbete. Det har getts stöd till

uppbyggnaden av en struktur för ett brottsförebyggande arbete på Gotland. Det har fokuserats på praktiknära stöd i hela den kunskapsbaserade arbetsprocessen. Syftet har varit att höja och kvalitetssäkra det brottsförebyggande arbetes alla delar. Annat innehåll har varit samverkanstöd för erfarenhetsutbyte med andra kommuner med bland annat fokus på kommunikation och kunskapsstöd i frågor som rör brottsförebyggande arbete och lagens innehåll.

Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd och fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Gotland planerat och genomfört ett praktiknära stöd i form av utbildningsinsatser och ett kontinuerligt stöd i den kunskapsbaserade arbetsprocessen. Arbetet har haft tydlig utgångspunkt i de behov som Region Gotland lyft. Exempel på insatser är utbildning av länets brottsförebyggande styrgrupp med fokus på ledning och styrning i arbetet och utbildning av Region Gotlands brottsförebyggande strategiska råd.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har Länsstyrelsen Gotland under 2024 samverkat med övriga länsstyrelser i geografiska gruppen Sydlänen, och haft kontinuerlig dialog och samverkan om arbetssätt, metoder och stöd i genomförandet av praktiknära stöd till kommunerna. Det har funnits kontinuerlig samverkan med polisområde Gotland i strategiska frågor i det brottsförebyggande arbetet. Samverkan med Länsstyrelsen Stockholm kring kompetenshöjande insatser. Likaså har det funnits kontinuerlig samverkan med brottsförebyggande samordnare på polisregion Stockholm. Det finns etablerad samverkan med civilsamhället med bland annat RF-SISU berörande ett samverkansprojekt mellan områdena brottsförebyggande och mäns våld mot kvinnor. Samverkan med näringslivet sker tillsammans med polis och kommun angående besöksnäringens olika utmaningar under sommarsäsongen och det finns samverkan med andra statliga myndigheter kring ekonomisk brottslighet

Bland identifierade framgångar under uppdragets genomförande återfinns att det praktiknära stödet har resulterat i en övergripande stor utveckling av det brottsförebyggande arbetet på Gotland. Dels har Länsstyrelsen Gotland fått stöd av Brottsförebyggande rådet i att planera och genomföra ett praktiknära stöd tillsammans som har varit behovsanpassat efter kommunens önskemål. Dels har kommunen tillsammans med andra aktörer kunnat organisera arbetet i en struktur som möjliggör ett mer effektivt arbete. Arbetet har även kunnat stödja det strategiska råd som har startats upp. En tydlig framgångsfaktor har

varit engagemang och intresse av att utveckla Gotlands brottsförebyggande arbete och samverkan för länets högsta chefer. Ytterligare en tydlig framgång har varit i processen från kartläggning till åtgärdsplan. Processen har genomförts på ett sätt där åtgärderna nu tydligt är kopplade till problemformuleringarna i lägesbilden.

Bland utmaningarna som identifierats under regeringsuppdraget återfinns tid och ekonomi. Arbetet har varit tids-, och resurskrävande vilket har varit en utmaning för att på ett önskvärt sätt ge ett praktiknära stöd. Det gäller även för de aktörer som Länsstyrelsen Gotland har samverkat med i form av polis och kommun. För att ett bra brottsförebyggande arbetet ska kunna bedrivas i kommunen och hos andra aktörer behövs resurser och särskilt när nya arbetssätt ska implementeras.

Det bedöms som viktigt att det praktiknära stödet till kommunerna fortsätter att finnas kvar. Arbetet med att utveckla ett effektivt brottsförebyggande arbetet tar tid och behöver prioriteras för att kunna bli långsiktigt. Fortsatt gemensamt stöd från Länsstyrelsen Gotland och Brottsförebyggande rådet gör skillnad för det lokala arbetet. Kommuner som har fått stöd under 2024 har bara påbörjat sin process kring att förbättra och effektivisera sitt brottsförebyggande arbete. Resurser behöver också finnas inom kommunerna och hos polisen för att kunna ta emot och omsätta stödet till ett effektivt brottsförebyggande arbete.

Länsstyrelsen Gävleborg

Länsstyrelsen Gävleborg har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledningen av arbetet, kartläggning och lägesbilder, åtgärdsplaner och uppföljning och utvärdering.

Arbetet har under 2024 bestått av presentationer och möten med flera kommuners kommunstyrelser alternativt kommuners lokala brottsförebyggande råd i syfte att säkra grunderna till lagkraven. Det har skett möten med kommuners brottsförebyggande samordnare och konkret stöd inför kartläggningen som ska genomföras enligt lagkravet. Länsstyrelsen Gävleborg har anordnat gemensamma kunskapsdagar med länets brottsförebyggare i syfte att föra ut metodkunskap kring kartläggning och åtgärder. För att främja tvärsektoriell samverkan har detta skett tillsammans med länets ANDTS-nätverket för att använda narkotikafrågan som ett sakfokus i metoddiskussioner om åtgärdsplaner. Länsstyrelsen Gävleborg har även finansierat fem kommuners deltagande på en högskolekurs Gävle högskola på temat kommunal kartläggning.

Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, stöd i tillämpning av metodstöd och fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Gävleborg utrönt vilka av länets kommuner som behöver särskilt stöd. Det har utmynnat i att en kommun är i behov av stöd för att komma igång med sitt arbete. Brottsförebyggande rådet och Länsstyrelsen Gävleborg erbjöd kommunen en utbildningsdag (politisk-, och tjänstemannanivå) i kommunlagens krav och denna dag genomfördes i november 2024.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har Länsstyrelsen Gävleborg under 2024 samverkat med Högskolan i Gävle kring deras utbildning om kartläggning. Det gjordes genom att Länsstyrelsens regionala brottsförebyggande samordnare genomförde en utvärdering med de fem kommuner som deltog i första utbildningsomgången. Det innebar att samordnaren bjöds in till ett möte inför en ny utbildningsomgång där fokus för Länsstyrelsen Gävleborg var att högskolan bättre skulle ta till sig den kommunala brottsförebyggande samordnarens arbetsvillkor och förutsättningar i tid och resurser. Det har skett samarbete med Polismyndigheten och framför allt kring Bob. Likaså med Hälsinglands utbildningsförband inför Bob-arbetet och ett eventuellt konkret brottsförebyggande uppdrag. Utbildningar med ledning och personal har genomförts både kring Bob, kommunlagen, en kommande eventuell brottsförebyggande lag för skolan samt på temat gängkriminalitet.

Totalt sett har sju av länets tio kommuner fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Bland identifierade framgångar finns en genomförd processworkshop i en kommun där avståndet mellan politisk ledning och sektorschefer var stort i de brottsförebyggande frågorna. Det nåddes framgång genom att låta kommunens samtliga ledningsroller resonera kring definition, uppdrag och yrkesroll i syfte att skapa gemenskap samt delade mål för det kommande arbetet. En framgång i en mindre kommun var brottsförebyggande rådets halvdag med presentation om lagen. Det var en utmaning i att få kommunen att svara på en förfrågan vilket delvis berodde på att kommunen inte hade beredskap för kartläggning, strategiskt råd eller samordningsfunktion. När kontakt lyckades skapas visade det sig att kommunen raskt hade tillsatt ett nytt råd och en ny samordnare varvid kartläggningen genomfördes snart därefter.

Bland utmaningarna som identifierats under regeringsuppdraget återfinns att kommuner där den politiska ledningen håller i det strategiska rådet för brottsförebyggande frågor, påverkas av en snävare definition av vad som inryms i brottsförebyggande. Det kan handla om att kommuner identifierar brottsförebyggande som ”trygghet i det

offentliga rummet” och att frågor som våld i nära relation, miljöbrottslighet och skolrelaterad brottslighet inte inryms i det. Det finns utmaningar att få kontakt med berörda sektorer i denna typ av kommun och kommunen själv får svårigheter i att få översyn av det brottsförebyggande med anledning av att det saknas ett helhetsgrepp om frågan. Det bedöms emellanåt finnas svårigheter för Länsstyrelsen Gävleborg att få möjlighet att besöka kommuner för att ge stöd. Kommunerna skulle eventuellt behöva en utökad information om att detta stöd finns tillgängligt och att de rekommenderas att ta emot det. Att vidareutveckla samverkan med Polisregion Mitt har varit fortsatt utmanande med anledning av att det inte finns någon motsvarighet till länssamordnare inom polisen. Det kombinerat med att Gävleborgs brottsförebyggande nätverk inte har tillgång till kommunpoliserna mer än vid enstaka tillfällen skapar inte förutsättningar för ett vidareutvecklat samverkansarbete.

Under uppdragsåren har det skapats samverkan med kommuner som identifierat hjälpbehov. I dessa kommuner fortsätter arbetet under 2025. För någon kommun kommer det praktiknära stöd att utgå enbart från Länsstyrelsen Gävleborg och för vissa i fortsatt gott samarbete med Brottsförebyggande rådet. Samtal kring överlappning eller nödvändig gränsdragning mot det större förordningsuppdraget ses som nödvändigt framåt. I vissa delar är ett regeringsuppdrag ett stöd i att få besöka en kommun, mer så än enbart ett förordningsuppdrag. Utan ett konkret regeringsuppdrag ställs högre krav på ledning och styrning från centralt håll på en länsstyrelse då det i vissa sammanhang saknas stöd för ett samordnaruppdrag som är praktiknära.

Länsstyrelsen Halland

Länsstyrelsen Halland har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser åtgärdsplaner och uppföljning och utvärdering.

Arbetet har under 2024 fokuserat på att stötta kommunala brottsförebyggare i åtgärder såsom framtagande av lägesbild, åtgärdsplan samt uppföljningsplan för det lokala brottsförebyggande arbetet. Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på handledning, rådgivning och stöd i tillämpning av metodstöd.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Halland gjort bedömningen att Brå erbjuder en kommun i länet stöd utifrån organisatoriska aspekter och lagkrav.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har Länsstyrelsen Halland under 2024 utvecklat redan befintlig samverkan

utifrån lagkrav genom bland annat kunskapshöjning och samordning och fördjupning med fokus på välfärdsbrottslighet. Samverkan har främst skett med kommuner men också i strukturerad form med polisregion Väst, polisområde Halland samt med Länsstyrelsen Västra Götaland inom bland annat Bob-arbetet. Samverkan med Region Halland har initierats utifrån temat kriminalitet och psykisk hälsa.

Totalt sett har samtliga av länets sex kommuner i olika utsträckning fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024.

Bland identifierade framgångar finns en lokalt ökad förståelse för ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete samt höga ambitioner att arbeta med att vidareutveckla det lokala arbetet. Bland utmaningarna som identifierats under regeringsuppdraget återfinns mestadels organisatoriska sådana.

I dagsläget bedöms kommunerna vara i fas och förutsättningar finns för ett fortsatt gott brottsförebyggande arbete. Det kommer finnas fortsatta behov framåt utifrån specifika frågor såsom brottslighet relaterad till barn och unga.

Länsstyrelsen Jämtland

Länsstyrelsen Jämtland har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser åtgärdsplaner och uppföljning och utvärdering.

Under 2024 har Länsstyrelsen Jämtland genomfört flera behovsanpassade insatser för att stötta kommunernas brottsförebyggande arbete. Huvudsaklig målgrupp har varit kommunala brottsförebyggande samordnare samt kommunpoliser. Bland insatserna återfinns stöd vid framtagande av lägesbilder och åtgärdsplaner, inklusive statistikunderlag, orsaksanalysworkshops och gemensam SharePoint-sida för erfarenhetsutbyten. Det har erbjudits ekonomiskt stöd för uppföljning av insatser och likaså kompetenshöjande insatser om orsaksanalyser och kunskap om hur exempelvis miljöbrott och mäns våld mot kvinnor kan integreras i lägesbilder. Det har skett stöd i att etablera nya lokala brottsförebyggande råd och stöd till två kommuner i revidering av reglementet för det brottsförebyggande arbetet. Det har även stöttats i implementeringen av trygghetsvandringar och förberedelser för att starta ett arbete mot pågående dödligt våld i skolmiljö. Syftet med insatserna har varit att genom ett praktiskt och kunskapsbaserat stöd stärka kommunernas arbete vid införandet av lagen.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Jämtland stöttat två av länets kommuner utifrån var störst behov kombinerat med mottaglighet och intresse funnits. Insatserna har fokuserats på olika delar av det kunskapsbaserade arbetet men även på organisering och förankring i kommunorganisationerna. En viktig del i det arbetet har varit utbildning i brottsförebyggande arbete för lokala brottsförebyggande råd och andra identifierade nyckelfunktioner. Länsstyrelsen Jämtland och Brottsförebyggande rådet har tillsammans erbjudit stöd vid revidering av reglementen för lokalt brottsförebyggande arbete i syfte att säkerställa att ansvaret hamnar på rätt ledningsnivå. Andra delar av arbetet har haft fokus på lägesbildsarbete inkluderat framtagande av stödfrågor till olika kommunala förvaltningar för att främja ökad intern samverkan.

För att mer effektivt kunna möta lokala behov och bristande resurser i kommunerna har Länsstyrelsen Jämtland erbjudit tre kommuner ett samordnat stöd utifrån Preventionsstjärnan med fokus på risk-, och skyddsfaktorer. Insatsen syftat till att underlätta samordningen mellan olika närliggande uppdrag inom Social hållbarhet såsom ANDTS, brottsförebyggande och mäns våld mot kvinnor. Genom att stötta kommuner i att identifiera risk-, och skyddsfaktorer som har bäring på flera områden vill Länsstyrelsen Jämtland öka sannolikheten att arbeta förbyggande inom flera områden samtidigt.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har Länsstyrelsen Jämtland under 2024 aktivt arbetat tillsammans med länsstyrelserna i Västerbotten, Norrbotten och Västernorrland och ett flertal kunskapshöjande insatser har erbjudits. Bland dessa återfinns ”Tillsammans mot illegala försändelser” vars stöd även bestod av utvärdering av metoden och plattformar för erfarenhetsutbyte för relevanta aktörer bland kommunerna i norrlänen. Det har arrangerats gemensamma digitala träffar med fokus på implementering av lagen och kunskapsbaserat arbete för små-, och glesbygdskommuner. Vid en fysisk träff i Boden samlades mellanstora kommuner med fokus på gröna etableringar i norra Sverige. Länsstyrelsen Jämtland har genom ett nära samarbete med Polismyndigheten i region Nord vilket har möjliggjort ett gemensamt stöd till kommunerna och däri ökad effekt och träffsäkerhet. Länsstyrelsen Jämtland har även initierat en samverkan med ansvariga för ett nystartat Kriminologiprogram på Mittuniversitetet. Slutligen så ingår myndigheten även som part i styrelsen för Stöldskyddsföreningen lokala del i Jämtland.

Totalt sett har samtliga av länets åtta kommuner fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Bland identifierade framgångar betonas att det praktiknära stödet har medfört att det etablerats en nära kontakt med kommunernas brottsförebyggande samordnare vilket i många fall

varit avgörande med anledning av kommunernas begränsade resurser. Länsstyrelsen Jämtlands stöd har möjliggjort målgruppsanpassad handledning i kunskapsbaserat arbete helt utifrån kommunernas behov. Det har stärkt den lokala förmågan att kunna hantera och driva ett brottsförebyggande arbete.

Den främsta utmaningen har varit kommunernas begränsningar i mottaglighet och resurser. Sex av länets åtta kommuner har samordnare som arbetar med brottsförebyggande uppdrag på 20 % eller mindre. Det finns samtidigt även organisatoriska utmaningar i ett flertal kommuner. Trots strukturell organisering med lokala brottsförebyggande råd i sju av åtta kommuner upplever kommunala samordnare att det kan vara svårt att få gehör i den egna organisationen då frågorna ofta riskerar att hamna i skymundan med anledning av annan problematik som behöver hanteras.

Kommuner i Jämtland uttrycket ett fortsatt behov av praktiknära stöd framåt och under 2025 planerar sex av åtta kommuner att ta fram nya lägesbilder vilket ger Länsstyrelsen Jämtland möjligheten att erbjuda både behovsanpassat stöd samt plattformar för kollegiala erfarenhetsutbyten. Ett arbete som bedöms som avgörande för att kunna stärka det brottsförebyggande arbetet i Jämtland. Vid en uppföljning gjord av Länsstyrelsen framkom ett stort behov och en saknad av att inte ha en kollega att rådgöra med och ett däri ökat behov av att kunna vända sig till sin länsstyrelse för stöd och rådgivning.

Länsstyrelsen Jönköping

Länsstyrelsen Jönköping har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledningen av arbetet, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser, åtgärdsplaner samt uppföljning och utvärdering.

Under 2024 har Länsstyrelsen Jönköping fortsatt arbetet med att stötta länets samtliga 13 kommuner i deras lokala brottsförebyggande arbete. Det har varit särskilt fokus på det kunskapsbaserade arbetet med att skapa och färdigställa lokala lägesbilder över brottsligheten samt åtgärdsplaner utifrån dessa. Dessa behov har tillgodosetts genom bland annat sex träffar i det regionala brottsförebyggande nätverket med målgruppen kommunala samordnare och kommunpoliser. Under andra halvan av 2024 skiftades fokus till gemensam kompetenshöjning och samsyn i prioritering av arbetet framåt. De regionala nätverksträffarna är välbesökta och utgår från de kommunala samordnarnas önskemål om ökat erfarenhets-, och kunskapsutbyte. Det faktum att de genomförs fysiskt bidrar till att skapa förutsättningar för gemensamma definitioner,

ett fördjupat kollegialt sammanhang och kommunöverskridande samverkan. Det har även getts fördjupat praktiknära stöd med orsaksanalys och fördjupat stöd till länets kommuner med begränsade resurser. Länsstyrelsen Jönköping har i kompetenshöjande syfte besökt kommunledningen i sex av länets kommuner.

Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd, fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar samt information om lagen kopplat till kommunernas brottsförebyggande uppdrag.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Jönköping anordnat kompetenshöjande fysiska träffar i tre av länets kommuner under hösten 2024. I en av kommunerna var fokus på samverkan i det brottsförebyggande arbetet och träffen omfattade ett femtiotal representanter från kommunledning, andra förvaltningar samt civilsamhället.

I de andra två kommunerna genomfördes gemensamma föredrag i inspirationshöjande syfte med fokus på brottsförebyggande, våld i nära relation och kartläggning av tre våldstyper. Samlingen innebar att 35 deltagare från förvaltningar såsom Socialtjänst och skola samlades tillsammans med delar av civilsamhället.

Länsstyrelsen Jönköping har under hösten 2024 tillsammans med Brottsförebyggande rådet påbörjat ett arbete med att stötta en kommun under hela 2025 med fokus på ett större omtag av det lokala arbetet.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har Länsstyrelsen Jönköping under 2024 haft en fortsatt nära samverkan med Polismyndigheten. Tillsammans med samordnare på polisområdesnivå har det gjorts omtag i utformning av och samsyn kring det lokala brottsförebyggande arbetet, statistiska underlag och annan information som är relevant i kommunernas arbete med kartläggning, lägesbild och rollfördelning mellan polis och kommun.

Tillsammans med Kriminologiska institutionen på Malmö Universitet har en fördjupad kartläggning genomförts i syfte att mer effektivt kunna förebygga brottslighet bland barn och unga. Kartläggningen syftar till att beskriva hur arbetet fungerar i Jönköpings län. Resultaten och rekommendationerna presenteras i rapporten ”Att styra ett fartyg i dimman”. Arbetet går att relatera till flera kommuner där barn och unga är prioriterade målgrupper i både lägesbild och åtgärdsplan.

Totalt sett har samtliga av länets 13 kommuner fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Bland identifierade framgångar betonas att det tack vare en andra regional samordnartjänst på Länsstyrelsen

Jönköping har det varit möjligt att ytterligare förstärka och fördjupa det praktiknära stödet till kommuner och bättre möta deras behov. De kommunala samordnarnas kontinuerliga återkoppling visar att Länsstyrelsens ökade tillgänglighet och ökad frekvens av fysiska möten och noggranna upplägg har varit till stor hjälp i det lokala arbetet. Det gäller särskilt när träffar har kombinerats med praktiskt moment såsom arbete med kartläggning och lägesbilder men även kompetenshöjning och erfarenhetsutbyten.

Den främsta utmaningen har varit att möta en ökad efterfrågan i det brottsförebyggande arbetet. Det gäller såväl lokalt som regionalt och nationellt avseende tvärsektoriellt arbete inom det brottsförebyggande området.

Det bedöms finnas behov av tydlig rollfördelning mellan olika myndigheter i det praktiknära stödet. Fortsättningsvis är även god kompetens hos Länsstyrelsen Jönköping avgörande för ett fortsatt praktiknära stöd som möter behoven i Jönköpings län.

Länsstyrelsen Kalmar

Länsstyrelsen Kalmar har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledningen av arbetet, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser, åtgärdsplaner samt uppföljning och utvärdering.

Under 2024 har Länsstyrelsen Kalmar erbjudit tre skrivarstugor till länets samtliga tolv kommuner och tillhörande kommunpoliser. Fokus har varit på att gå igenom kartläggning, orsaksanalys, åtgärdsplan, samt uppföljning. Vid tillfällena har lagens olika delar lyfts och deltagarna har erbjudits individuellt stöd utifrån var de befunnit sig i sina respektive arbetsprocesser. Det övergripande syftet med samtliga insatser under året har varit att den kommunala implementeringen av lagen ska ske kunskapsbaserat och systematiskt. Vidare syftade insatserna till att främja samverkan och erfarenhetsutbyte mellan framför allt kommuner och polis. Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd och fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Kalmar under 2024 erbjudit stöd till tre kommuner. I två kommuner har det genomförts lokala besök i kommunernas brottsförebyggande råd i syfte att utveckla kommunens kunskapsbaserade brottsförebyggande arbete med fokus på lagens innehåll. Alla tre kommuner har under 2024 fått stöd och handledning i processen kring framtagande av lägesbild och

åtgärdsplan. Tillsammans har Brottsförebyggande rådet och Länsstyrelsen Kalmar stöttat och gett återkoppling under kartläggning, analys, orsaksanalys, och arbetet med åtgärdsplan. Stödet har främst riktats till kommunala samordnaren men ibland har även kommunpolis medverkat. Stödet har huvudsakligen getts digitalt men vid tillfällen även med fysiska besök från både Brottsförebyggande rådet och Länsstyrelsen Kalmar.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har Länsstyrelsen Kalmar under 2024 tillsammans med övriga södra länsstyrelser (Blekinge, Kronoberg, Jönköping, Halland, Gotland, Östergötland) träffats flera gånger för fokus på erfarenhetsutbyte om praktiknära stöd till kommuner och analys av lägesbilder och åtgärdsplaner. Länsstyrelsen Kalmars samverkan med Polismyndigheten i region Syd har fördjupats och bland annat genom mer involvering av brottsförebyggande samordnare vid polisområdet i stödet till kommuner och kommunpoliser. Detsamma gäller vid förberedelser och genomförande av stöd i grupp såsom exempelvis anordnande av skrivarstugor. Därutöver har samverkan utvecklats utifrån de problemområden som identifierats i kommunernas lägesbilder såsom bland annat området kriminell ekonomi. Under 2024 inledde Länsstyrelsen Kalmar samverkan med Polisregion syd, Svenskt Näringsliv, och länsstyrelserna Blekinge, Kronoberg och Skåne med fokus på näringslivet. Under hösten genomfördes ett webbinarium på temat ”Samverka för ett sunt näringsliv och minskad brottslighet” med kommuner och polis som målgrupp. Kommunernas brottsförebyggande lag var ett av områdena som togs upp. Länsstyrelsens Kalmar har under 2024 fört dialog med Linnéuniversitetet om analys av kommunernas lägesbilder och denna dialog fortsätter 2025.

Totalt sett har samtliga av länets tolv kommuner fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Bland identifierade framgångar finns en bredare förståelse och ökad kunskap internt på Länsstyrelsen Kalmar vilket bidragit till att de brottsförebyggande frågorna lyfts i fler forum. Samverkan med kommuner, Polismyndigheten, och även andra myndigheter har likaså utvecklats genom strukturen för det regionala brottsförebyggande arbetet. Länsstyrelsen Kalmar är av uppfattningen att stödet har bidragit till att bland annat kommunernas lägesbilder har breddats och att de har en god kunskapsbaserad grund att vidareutveckla arbetet ifrån.

Bland utmaningarna nämns att få kommunerna att omsätta kunskap och information till praktisk verkstad. Kunskapsbaserat arbete är för en del relativt nytt och att utföra orsaksanalyser har därför varit en utmaning. Kommunernas resurser varierar inom området och alla kommuner har inte möjlighet att avsätta en halvtidstjänst eller mer för det

brottsförebyggande arbetet. Det brottsförebyggande uppdraget är brett och behovet att öka kunskap inom både social och situationell prevention har blivit påtaglig i flera kommuner. Några kommunala samordnare uppfattar att ledningens prioritet i det brottsförebyggande arbetet inte alltid motsvarar behoven vilket gör det svårarbetat och svårt att få gehör i vissa frågor.

Under hösten 2024 analyserades och sammanställdes alla kommuners lägesbilder och åtgärdsplaner. Flera av dessa behöver utvecklas vidare. Kommunerna och även kommunpoliserna har regelbundet sökt stöd och råd från Länsstyrelsen Kalmar i samband med implementeringen av lagen. Det bedöms finnas fortsatt behov av att fortsätta stötta kommunerna. Det gäller både stödet som Länsstyrelsen Kalmar erbjuder på egen hand och stödet som erbjuds till ett antal kommuner tillsammans med Brottsförebyggande råder. Flera av kommunerna i länet arbetar med hur de ska verkställa sina åtgärdsplaner och de söker kontinuerligt stöd i detta. Länsstyrelsen Kalmar har sett mycket positivt på det praktiknära stödet och ser det som både lärorikt och givande när kommunerna utvecklas i sitt lokala arbete med lägesbild och åtgärdsplan.

Länsstyrelsen Kronoberg

Länsstyrelsen Kronoberg har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena samordningsfunktionens uppdrag, kartläggning och lägesbilder samt orsaksanalyser.

Under 2024 har Länsstyrelsen Kronoberg arrangerat två nätverksträffar för det regionala brottsförebyggande nätverket och där haft fokus på erfarenhetsutbyten och arbete med lägesbild och orsaksanalys. Målgruppen har varit kommunernas brottsförebyggande samordnare samt kommunpoliser. Det har skett avstämningssamtal med samtliga kommuners samordnare i syfte att diskutera organisatoriska förutsättningar och eventuella utmaningar. 4 av länets 8 kommuner har fått stöd i granskningen av sina lägesbilder och ytterligare två kommuner har fått processledarstöd vid orsaksanalys av problembild i syfte att stötta samordnarna vid genomförande och identifiering av gemensamma orsaker och kommunöverskridande åtgärder. Länsstyrelsen Kronoberg har gett anpassat stöd till en kommun där en ny kommunal samordnare påbörjat sin tjänst. Syftet har varit att informera om metodstöd, det brottsförebyggande arbetet på regional nivå och hur Länsstyrelsen kan stötta i det lokala arbetet. Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, rådgivning och stöd i tillämpning av metodstöd.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Kronoberg

identifierat vilka kommuner som skulle omfattas av praktiknära stöd och därefter haft gemensamma uppstartssamtal med berörd samordnare. I en kommun var samordnaren ny och önskade stöd i vilket utmynnade i 10 digitala rådgivningstillfällen utifrån samordnarens behov att få stöd vid bland annat framtagande av lägesbild, samverkansöverenskommelse och medborgarlöften. Utöver detta anordnades en tvådagars workshop i syfte att öka kunskapen och inventera behoven för det socialpreventiva arbetet riktat till barn och unga i kommunen. En annan kommun erhöll stöd i att ta fram en fördjupad kartläggning gällande problembild, orsaksanalyser och slutligen framtagande av åtgärdsplan. En tredje kommun fick stöd i framtagandet av lägesbild och med anledning av byte av kommunal samordnare ska det praktiknära stödet fortsätta under

2025 med fokus på organisering och samordning av det brottsförebyggande arbetet i kommunen.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har Länsstyrelsen Kronoberg under 2024 utvecklat sin samverkan med Länsstyrelsen Kalmar och Polismyndigheten region Syd utifrån de problemområden som identifierats i kommunernas lägesbilder såsom bland annat välfärdsbrottslighet, otillåten påverkan och myndighetsgemensam tillsyn i de båda länen.

Genom dialog och medverkan som föreläsare på LO:s konferens mot arbetslivskriminalitet har samverkan utvecklats med fackförbund och myndigheter såsom Arbetslivkriminalitetscenter Syd Polismyndigheten. Under 2024 inledde Länsstyrelsen Kronoberg samverkan med Polisregion syd, Svenskt Näringsliv, och länsstyrelserna Blekinge, Kalmar och Skåne med fokus på näringslivet. Under hösten genomfördes ett webbinarium på temat ”Samverka för ett sunt näringsliv och minskad brottslighet” med kommuner och polis som målgrupp. Kommunernas brottsförebyggande lag var ett av områdena som togs upp.

Totalt sett har samtliga av länets 8 kommuner fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Bland identifierade framgångar finns att det skapats ett fördjupat förtroende mellan de kommunala samordnarna och regionala samordnaren på Länsstyrelsen Kronoberg tack vare att det praktiknära stödet utgått från lokala behov och efterfrågan. Möjligheten att erbjuda praktiknära stöd tillsammans med brottsförebyggande rådet bedöms ha varit en stor framgång då de som samverkanspart har varit oerhört kompetenta i sitt genomförande. Tack vare det gemensamma stödet har en kommun skapat mycket goda förutsättningar för ett socialpreventivt brottsförebyggande arbete där nu flera förvaltningar ser sin roll och sitt ansvar i arbetet.

Bland utmaningarna med regeringsuppdraget återfinns att som länsstyrelse kunna möta de stora behov och den efterfrågan som funnits

från länets kommuner i att få praktiknära stöd. En annan utmaning har varit det faktum att flera kommuner har samordnare med endast några procent avsatta för brottsförebyggande arbete. De har sett behov av att ta emot mer stöd än vad de haft kapacitet och tid för. Som exempel kan nämnas en kommun som tvingades avstå praktiknära stöd från Brottsförebyggande rådet med anledning av att det på grund av stora organisatoriska förändringar internt inte hade kapacitet att genomföra planerade insatser.

Länsstyrelsen Kronoberg bedömer att det hade varit negativt och skadligt för Länsstyrelsen Kronobergs förtroende om det praktiknära stödet skulle upphöra eftersom det har varit uppskattat av kommunerna. Det finns förutsättningar att ge denna typ av stöd men utan formalisering riskerar det att ske på bekostnad av annan strategisk regional samordning och utveckling av samverkan med aktörer såsom civilsamhälle och näringsliv.

Länsstyrelsen Norrbotten

Länsstyrelsen Norrbotten har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledning av arbetet, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser, åtgärdsplaner samt information om lagens innehåll till samtliga kommunchefer och flertalet kommunstyrelser.

Under 2024 har Länsstyrelsen i Norrbotten stöttat praktiknära genom att ha anordnat regionala nätverksträffar, användandet av metodstöd, gett kompetenshöjande insatser till kommun, polis, civilsamhälle och näringsliv. Syftet med insatserna var att bidra till att skapa bättre förutsättningar för ett kunskapsbaserat och hållbart brottsförebyggande arbete. Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd och fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar. Länsstyrelsen Norrbotten har även uppmärksammat den särskilda situation som länets gränskommuner befinner sig i och som kräver involvering av grannkommuner i arbetet med lägesbild, kartläggning och åtgärdsplaner.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Norrbotten erbjudit fördjupat processtöd till tre kommuner i länet och detta stödarbete är pågående. Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har 2024 inneburit fortsatt befintlig samverkan med regelbundna avstämningsmöten och konferenser tillsammans med Polismyndigheten region Nord, näringslivet, civilsamhälle samt andra regionala aktörer och myndigheter.

Totalt sett har samtliga av länets 14 kommuner fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Bland identifierade framgångar finns att majoriteten av kommunerna slutfört arbetet med kartläggning, lägesbild och åtgärdsplaner. Det har skapats tillitsfulla relationer med samtliga kommuner, regionala aktörer, näringsliv, polis, andra myndigheter samt civilsamhälle. Regeringsuppdraget har även inneburit en förstärkt intern samverkan på den egna Länsstyrelsen. Det har varit tydligt att utökningen till två regionala brottsförebyggande samordnare på Länsstyrelsen Norrbotten skapat utrymme för utökad stöd till kommunerna i det lokala arbetet.

Under 2024 har Länsstyrelsen i Norrbotten arbetat för en gemensam kraftsamling i form av en handlingsplan med namnet Norrbotten tillsammans mot brott. Inom ramen för Norrbotten tillsammans mot brott ingår samverkan med näringsliv, civilsamhället, kommuner, region, myndigheter och fackliga organisationer. En regional kartläggning genomförs också inom ramen för kraftsamlingen.

Bland utmaningarna med regeringsuppdraget återfinns att kommunernas förutsättningar och beredskap att implementera lagstiftningen varierar. En särskild utmaning har varit att fem kommunchefer slutat vilket ytterligare har försvårat lagens ikraftträdande. Bland andra utmaningar finns svårigheter att planera arbetet utan vetskap utan att veta vilken budget som finns att tillgå.

Länsstyrelsen Norrbotten bedömer att mindre kommuner, jämfört med större, har klart sämre förutsättningar och resurser för brottsförebyggande arbete. Till detta kan tilläggas att Norrbottens fyra gränskommuner besitter extra behov av stöd utifrån gränsproblematik. Den pågående samhällsomvandlingen i norr är ytterligare ett faktum som kan påverka brottsligheten i flera kommuner och som därför behöver omhändertas i det brottsförebyggande arbetet.

Länsstyrelsen Skåne

Länsstyrelsen Skåne har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena samordningsfunktionens uppdrag, ledning av arbetet, kartläggning och lägesbilder, åtgärdsplaner samt information om lagstiftningen.

Under 2024 har Länsstyrelsen Skåne haft ett betydande fokus på lägesbilder och åtgärdsplaner kopplat till kommunernas implementering av den nya lagstiftningen. Som en del i detta arbete har det bjudits in till två skrivarstugor och en nätverksträff samt tagits fram ett stöddokument för hur socialtjänsten kan involveras i lägesbildsarbetet. På nationell nivå har Skåne varit med i två arbetsgrupper med fokus på stöd till

kommunerna kopplat till åtgärdsplaner respektive lägesbilder. Myndigheten har även varit ute och besökt de kommuner som behövt ett handfast stöd för att komma vidare i sitt arbete med lägesbilder och åtgärdsplaner.

Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd och fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Skåne genomfört gemensam handledning för sex kommunala samordnare i fem kommuner. Handledningen gavs vid 10 tillfällen per kommun och tog upp ämnen som samordnarrollen, strategiskt råd och lägesbildsarbete. Träffarna genomfördes såväl digitalt som fysiskt och såväl enskilt som i grupp. De samordnare som fått handledning har uttryckt att handledningen varit givande för deras arbete i vardagen generellt, men även mer specifikt i att uppfylla de krav som ställs med den nya brottsförebyggande lagen. De kommer även själva fortsätta att ses och stödja varandra under 2025.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har 2024 inneburit samverkan med Polisregion syd, Svenskt Näringsliv, och länsstyrelserna Bleking, Kalmar och Kronoberg med fokus på näringslivet. Under hösten genomfördes ett webbinarium på temat ”Samverka för ett sunt näringsliv och minskad brottslighet” med kommuner och polis som målgrupp. Kommunernas brottsförebyggande lag var ett av områdena som togs upp. Samverkan fortsätter 2025 för att fortsätta stödja kommunerna i de fyra länen gällande det brottsförebyggande arbetet med näringsliv. Tillsammans med Malmö Universitet har Länsstyrelsen Skåne tagit fram en politikerutbildning kopplat till lagen och det brottsförebyggande arbetet. Syftet med utbildningen är att ge verktyg till förtroendevalda politiker i kommunstyrelsen och/eller kommunfullmäktige att styra och leda det brottsförebyggande arbetet på ett kunskapsbaserat och effektivt sätt i syfte att minska brottsligheten och öka tryggheten. Tillsammans med ett par andra länsstyrelser har även ett samarbete med Malmö Universitet initierats utifrån SAT-teorin. Detta i syfte att underlätta för kommunernas arbete att välja åtgärder utifrån fler kriminologiska teorier än enbart de situationella.

Totalt sett har 32 av länets 33 kommuner fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Bland identifierade framgångar finns att vid behov kunnat möta enskilda kommuner om de problem de står inför. Detta har bland annat inneburit att besöka den aktuella kommunen och genomföra ett praktiknära stöd på plats. Länsstyrelsen Skåne har även erbjudit möjligheten att ge input på de lokala lägesbilderna som tas fram,

vilket varit uppskattat. När en ny brottsförebyggande samordnare anställts har Länsstyrelsen begett sig ut och träffat dem på plats i den aktuella kommunen. Det har då informerats om den brottsförebyggande lagen, definitionen av brottsförebyggande arbete, Länsstyrelsens brottsförebyggande uppdrag och det stöd som erbjuds. På detta sätt upplevs steget att ta kontakt med Länsstyrelsen vara mindre senare om samordnaren längre fram behöver praktiknära stöd. Det bedöms även finnas behov av att stötta andra tjänstepersoner i kommunerna. För att möta detta har myndigheten tagit fram ett stöd för kartläggning riktat till socialtjänsten. Detta behov finns även i andra yrkesgrupper och sakområden såsom inom miljöbrott och skolan.

Bland utmaningarna med regeringsuppdraget återfinns att mottagarkapaciteten kan se väldigt olika ut på den lokala nivån. Den ekonomiska ersättningsmodellen som idag tillämpas upplevs bidra till ojämlikhet och missgynnar de mindre kommunerna. Det finns fortsatt många kommuner i Skåne där den brottsförebyggande samordnare har under 20 % av en tjänst att arbeta brottsförebyggande vilket gör att de har svårt att prioritera deltagande i till exempel nätverksträffar och seminarier. Länsstyrelsen Skåne försöker möta dessa kommuner genom att även erbjuda att komma ut till kommunen och ge ett enskilt praktiknära stöd. Ur ett länsstyrelseperspektiv påverkas möjligheten att ge ett praktiknära stöd till kommunerna om nya uppdrag inom det brottsförebyggande området är finansierade eller inte. Om så inte är fallet, som till exempel med Bob-uppdraget, bedöms det gå ut över det praktiknära stöd som kan ges till den lokala nivån.

Länsstyrelsen Skåne bedömer att det finns ett fortsatt stort behov av ett praktiknära stöd kopplat implementeringen av den brottsförebyggande lagen i många av de skånska kommunerna. De första stegen är tagna men arbetet behöver utvecklas. Myndigheten kommer under 2025 fortsätta att ge stöd till den lokala nivån kopplat till lägesbilder och åtgärdsplaner och särskilt fokus kommer framåt att läggas på orsaksanalys, uppföljning och utvärdering.

Länsstyrelsen Stockholm

Länsstyrelsen Stockholm har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledning av arbetet, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser, och åtgärdsplaner.

Under 2024 har Länsstyrelsen Stockholm på regional nivå erbjudit kompetenshöjande insatser och erfarenhetsutbyte kring fokusområden utifrån kommunernas lägesbilder. Utifrån kommunernas behov har fokus även varit på att ge stöd och handledning i orsaksanalys, utformning av

åtgärdsplaner samt kring brottsförebyggande samverkansmodeller. Målgruppen för arbetet har varit kommunala brottsförebyggande samordnare i nätverket BRON, strateger och chefer från kommun och polis. En särskild introduktion har getts till nya brottsförebyggande samordnare kring samordnarrollen och lagens olika delar. Stödet på regional nivå gentemot kommunerna planeras i en nystartad referensgrupp. Avseende den lokala nivån har Länsstyrelsen Stockholm gett stöd till kommuner anpassat efter enskilda behov tillsammans med andra förebyggande Länsstyrelseuppdrag samt regionala och nationella myndigheter. Det har gjorts genom handledning, rådgivning och stöd i tillämpning av metodstöd utifrån aktuell forskning och rekommendationer. Till kommuner med ett uttalat behov över längre tid, så har Länsstyrelsen Stockholm med myndigheter och tvärsektoriellt förebyggande Länsstyrelseuppdrag gett ett fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar såsom organisatoriska förutsättningar och kunskapsbaserade dela i lagen samt hopkoppling till samtliga preventionsnivåer.

Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd och fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar. Det har även tagits fram en uppdaterad lägesbildsmall samt en uppdaterad regional lägesbild på karta och stödmaterial för åtgärdsplaner. Länsstyrelsen Stockholm har även erbjudit stöd genom data i dialog, ett datadrivet kommunarbete utifrån risk-, och skyddsfaktorer som ett verktyg i de kunskapsbaserade lagdelarna och för att samla kommuners olika förvaltningar tvärsektoriellt.

I december 2023 påbörjade Brottsförebyggande rådet och Länsstyrelsen Stockholm urvals-, och planeringsprocesser för att gemensamt kunna ge stöd till länets kommuner med störst behov, utifrån analys av kommunernas svar i Brås årliga kommunenkät kring organisatoriska förutsättningar och brottsförebyggande arbete samt underlag från Länsstyrelsens arbete med kommunerna. Detta utvecklingsarbete har under 2024 utmynnat i utvecklingsarbete med särskilt fokus på fem kommuner utifrån de enskilda behoven. Brottsförebyggande rådet och Länsstyrelsen Stockholm har i det praktiknära stödet fokuserat på att utveckla kommunernas organisatoriska förutsättningar, att uppfylla lagdelarna samt socialt-, och situationellt brottsförebyggande insatser och arbetssätt. Exempelvis har stöd getts kring att utveckla samverkan lokalt, arbete med indikatorer, analysera lokala lägesbilder, tillhandahålla relevant metodstöd och fokus på andra särskilda utmaningar. Inför 2025 har Länsstyrelsen Stockholm på nytt analyserat kommunernas förutsättningar och kommer tillsammans med Brå att fokusera på att ge extra stöd till två kommuner i länet. Utöver detta fortsätter enskilt länsstyrelsearbete med att ge regionalt stöd till alla kommuner enskilt

och fördjupat planeras stöd till ca tio kommuner och stadsdelar.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har 2024 inneburit fortsatt regional samverkan i SSR Trygg i Stockholms län. Länsstyrelsen är ordförande och aktörerna som finns med är Polisregion Stockholm, Region Stockholm, Samverkan Stockholmsregionen, Kriminalvården, Tullverket, Statens institutionsstyrelse samt länets alla kommuner. Samverkan finns kring fyra olika fokusområden:

1. Öppna drogscener: Enligt 2024 års kartläggning i länet har antalet öppna drogscener minskat.
2. Regional lägesbild: En ny rapport för 2024 arbetas fram kring livsvillkor, brottslighet, narkotika och otrygghet i länet.
3. Barn och unga i kriminalitet: Regionalt Bob-råd har inrättats och samtliga 26 kommuner har etablerat lokala Bob-råd. Samverkan sker med regionalt operativt center (ROC), den operativa delen av Bob.
4. Välfärdsbrott: Nystartad regional arbetsgrupp med fokus gemensamma arbetssätt.

Länsstyrelsen Stockholm har en befintlig samordning med fokus på stöd till brottsutsatta och vittnen. Här samverkas med kommunerna och med polis för att stärka arbetet med unga som utsätts för brott.

Kopplat till avhopparfrågan har det arrangerats kunskapsträffar kring stöd till avhoppare i Stockholms län och detta arbete sker med lokala, regionala och nationella aktörer.

Alla 26 kommuner i Stockholms län har genom deras brottsförebyggande samordnare fått regionalt stöd och cirka 14 enskilda kommuner och stadsdelar har fått ytterligare lokalt och fördjupat stöd utifrån lokala behov. Bland identifierade framgångar återfinns att kommunerna har fått stärkta förutsättningar för att uppfylla kraven i lagen och att det brottsförebyggande arbetet i länet utvecklats. Detta genom ökat mandat, tydligare styrning och ledning, ökad samverkan med olika aktörer, systematiskt arbete och tydligare struktur i organisationen samt flera samordnare i kommunerna. Regeringsuppdraget har satt fokus på både de organisatoriska och kunskapsbaserade lagdelarna samt lyft behovet av tvärsektoriellt arbete inom kommunerna mellan olika förvaltningar för att arbeta brottsförebyggande. Länsstyrelsen Stockholms stödjande roll har utvecklats och blivit tydligare gentemot kommunerna samt mellan andra Länsstyrelser för en likvärdighet landet över. En långsiktighet har byggts upp internt i Stockholm i att arbeta närmare och praktiknära i kommunerna. Lagstiftningen samt medföljande nationella strategier har gett alla aktörer en bredare riktning och gemensamt fokus på både socialt-, och situationellt brottsförebyggande arbete. Uppdraget har gett bredare och fler kontaktytor samt bra ingångar i kommunerna för Länsstyrelsen Stockholm. Uppdraget har öppnat upp för en ökad

samverkan med andra länsstyrelseuppdrag samt andra regionala och nationella myndigheter.

Bland utmaningarna med regeringsuppdraget återfinns ekonomiska och personella undanträngningseffekter utifrån att det brottsförebyggande uppdraget utökas med fler uppdrag och frågor som inte finansieras, till exempel Bob-uppdraget. Det brottsförebyggande uppdragets ursprungliga medel har inte räknats upp sedan 2017. Det blir således upp till varje länsstyrelse att bemanna och genomföra uppdragen samt att säkerställa möjligheter till verksamhetsmedel. För att kunna genomföra uppdraget och möta behovet från våra 26 kommuner lägger Länsstyrelsen Stockholm medlen på personella resurser och därav finns inte medel till verksamhet för att utveckla arbetet för länets kommuner. Länet består av 26 kommuner varav många kommuner lider av stora behov utifrån kriminell påverkan kombinerat med behov av stöd relaterat till lagdelarna. Det skulle även behövas ett praktiknära uppdrag till polisen på regional nivå för att fullt ut verka som samarbetspart för Länsstyrelsen Stockholm i att arbeta gemensamt med den lokala nivån.

Länsstyrelsen Stockholm bedömer att det finns organisatoriska förutsättningar och kompetens internt samt att det finns en upparbetad grund att fortsätta arbeta vidare med kopplat till de kunskapsbaserade lagdelarna då det kvarstår behov hos kommunerna. Det finns behov av ett fortsatt långsiktigt praktiknära uppdrag till länsstyrelserna och en permanent finansiering av extra medel för att kunna stötta kommunerna fullt ut. Det finns fortsatta behov av fortbildning och utveckling av material till Länsstyrelsens brottsförebyggande samordnare kring lagdelarna och med fokus på bredare orsaksanalys, uppföljning samt organisatoriska och tvärsektoriella förutsättningar. Vikten av att säkerställa finansiering för alla brottsförebyggande uppdrag kvarstår för att inte riskera att det skapas undanträngningseffekter. Utvärderingar visar att kommunerna har behov av Länsstyrelsen Stockholm som en samordnande och samlande regional part gentemot aktörer i länet.

Länsstyrelsen Södermanland

Länsstyrelsen Södermanland har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledning av arbetet, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser, åtgärdsplaner samt uppföljning och utvärdering.

Under 2024 har Länsstyrelsen Södermanland anordnat temabaserade nätverksträffar för länets brottsförebyggande nätverk och där gått igenom lagens olika delar med fokus på kartläggning, lägesbild, organisation (styrning och samordning), orsaksanalyser, åtgärdsplan

samt uppföljning och utvärdering. Målgruppen har varit lokala samordnare och kommunpoliser. Syftet var att säkerställa samsyn kring lagens kravdelar och att det arbetas kunskapsbaserat och långsiktigt i Södermanland. Under 2024 har Polisområde Södermanland och Länsstyrelsen även erbjudit riktat stöd till kommuner genom kunskapshöjning i kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete till en betydligt bredare målgrupp bestående av politiker, chefer, tjänstepersoner och övriga relevanta aktörer i berörda kommuners lokala arbete. Det har syftat till att skapa förutsättningar för att arbeta kunskapsbaserat och i och med det uppnå det som lagen kräver.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Södermanland stöttat Trosa kommun i deras lokala brottsförebyggande arbete. Kommunen har främst utryckt behov av att få stöd i implementeringen inom den egna organisationen. Myndigheterna ska gemensamt delta på deras lokala brottsförebyggande råd och även träffa kommunledningen för att se hur de ska arbeta vidare under 2025. Vägen dit har varit lång men tack vare gediget arbete finns goda förhoppningar framåt. Även Eskilstuna kommun har fått ett extra stöd men det bygger desto mer på det uppdrag som Brottsförebyggande rådet tidigare haft vad gäller kommuner med utsatta områden.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har 2024 inneburit att det i den geografiska arbetsgruppen i Mellansverige fortsatt samverkas med övriga länsstyrelser. Det har under 2024 anordnats fyra olika webbaserade seminarier på temat välfärdsbrott. Tillsammans med Länsstyrelsen i Västmanland har samverkan intensifierats med Mälardalens universitet och det har tagits fram en avsiktsförklaring som ska beslutas där det förtydligas kring en samverkansstruktur i syfte att få till ett mer långsiktigt och etablerat samarbete. Samverkansöverenskommelsen med polisområde Södermanland fortsätter att gälla och uppdateras kontinuerligt och en tillhörande verksamhetsplan tas fram årligen. På länsnivå strävas efter att få till etablerad och mer hållbar samverkan med civilsamhälle och näringsliv. Detta arbete har inte nått hela vägen fram men Länsstyrelsen Södermanland uppmuntrar och stöttar kommunerna att i sin tur inkludera dessa parter i det lokal brottsförebyggande arbetet.

Totalt sett har sju av länets nio kommuner fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Bland identifierade framgångar finns de möjligheter som skapas när det riktas kunskapshöjande insatser samlat till enskilda kommuner. Att utgå från varje kommuns egna förutsättningar har skapat förståelse för att det i stort sett alltid ser olika ut vad gäller bland annat förutsättningar. Dialog med politiker och beslutsfattare avseende förutsättningarna för att uppfylla lagen om kommunernas brottsförebyggande ansvar har varit berikande då det

arbetet inkluderar fler aktörer än enbart den brottsförebyggande samordnaren. Genom de temabaserade nätverksträffarna har Länsstyrelsen Södermanland fokuserat på hur myndigheten ska tänka kring kartläggning och lägesbild. Detta har även gynnat kommunpoliserna då de har fler kommuner i samma lokalpolisområde och således får till fler möten med den lokala nivån.

Bland utmaningarna med regeringsuppdraget finns att vissa av länets kommuner inte är lika mottagliga för det operativa stödet från Länsstyrelsen. Länsstyrelsen Södermanland fortsätter dock att erbjuda två kommuner av länets nio kommuner detta stöd men det bedöms finnas behov av kunskapshöjande insatser även i övriga kommuner.

Länsstyrelsen Södermanland bedömer att förutsättningarna för att ge praktiknära stödet beror på hur mycket tid som Länsstyrelsen kan avsätta för det och det beror i sin tur på hur pass mycket som i övrigt ska rymmas inom det brottsförebyggande uppdraget. Uppdrag såsom Bob och avhoppare kräver sin tid att omhänderta och omsätta i stöd till kommunerna. Det finns fortsatta stödbehov i det praktiknära hos länets kommuner. Ett särskilt tema som framkommit där det önskas stöd framåt är i kommunikation och hur kommuner bättre kan nå ut till sina medborgare om vad som sker i det lokala brottsförebyggande arbetet.

Länsstyrelsen Uppsala

Länsstyrelsen Uppsala har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser och åtgärdsplaner.

Under 2024 har Länsstyrelsen Uppsala stöttat kommuners brottsförebyggande samordnare och även kommunpoliser i det lokala arbetet med lägesbilder. Det har skett genom både handledning och skriftlig återkoppling samt via hjälp i att ta fram och tolka statistik och analys. Det har även stöttats genom att upprätta forum för kunskapsbaserat arbete mot specifika problembilder. Via medverkan i nationell arbetsgrupp har kommunerna stöttats i arbetet med åtgärdsplaner. Utifrån föregående års CRM-resultat (Community readiness) har Länsstyrelsen Uppsala medverkat i planeringen av workshops och utbildningstillfällen riktat till kommunala ledningsgrupper likväl som kunskapshöjande moment för operativ personal med temat normbrytande beteende hos barn och unga i fokus.

Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd och fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Uppsala riktat stöd till tre kommuner. Stödet har i dessa fall syftat till att stärka organiseringen och samordningen av det brottsförebyggande arbetet och varit riktat till strategisk ledningsgrupp i kommunerna (lokala brottsförebyggande råd).

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har 2024 inneburit att kommunpoliserna i högre grad varit delaktiga i praktiknära stöd till kommunerna. Samverkan med andra aktörer utöver Polismyndigheten har huvudsakligen skett inom ramen för Länsstyrelsens förordningsuppdrag samt Bob-arbetet.

Totalt sett har samtliga av länets åtta kommuner fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Bland identifierade framgångar finns fördjupade relationer med och ökad insyn i alla länets kommuner. Arbetet har inneburit många positiva utfall för att även fortsättningsvis kunna utveckla ett mer träffsäkert och behovsanpassat stöd till den lokala nivån och helt i enlighet med Länsstyrelsens förordning i det brottsförebyggande arbetet.

Bland utmaningarna med regeringsuppdraget finns att de kommuner som är i störst behov (utifrån laguppfyllelsen) av att ta emot praktiknära stöd också har sämst förutsättningar för mottaglighet. Kommuner med sämre förutsättningar i form av resurser har även haft svårare att identifiera stödbehov samt sprida dessa vidare inom den egna organisationen. Länsstyrelsen Uppsala ser behov av att på nationell nivå föra samtal om hur ett praktiknära stöd bäst ska utformas och prioriteras. Utefter brottsstatistik, långsiktiga riskfaktorer för brott, önskemål från kommunen, formell laguppfyllelse eller mottaglighet för att nämna några exempel. Det praktiknära stöder besitter potential att ha stor inverkan på det brottsförebyggande arbetet i Sverige och det skulle gynnas av att i större utsträckning föregåtts av samtal om syfte och mål.

Länsstyrelsen Uppsala planerar att fortsätta erbjuda praktiknära stöd kopplat till utvecklandet av brottsförebyggande lägesbilder. Behoven anses vara minst lika stora som vid det första framtagandet av lägesbild och åtgärdsplan i och med lagkravet. Detta eftersom det nu finns handfast material att vidareutveckla för kommunerna. Länsstyrelsen Uppsala planerar för fortsatt gemensamt praktiknära stöd tillsammans med Brottsförebyggande rådet avseende en kommun som fick stöd under 2024 och som får fortsatt stöd 2025. I nuläget bedöms möjligheterna att genomföra ett praktiknära stöd framåt vara beroende av ännu oklara omständigheter avseende länsstyrelsernas arbete med Bob vilka tar resurser i anspråk.

Länsstyrelsen Värmland

Länsstyrelsen Värmland har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledning av arbetet, kartläggning och lägesbilder samt åtgärdsplaner.

Under 2024 har Länsstyrelsen Värmland besökt de geografiska grupperna i länet, med särskilt fokus på Väst (Säffle, Arvika, Eda, Årjäng) och Öst (Storfors, Filipstad, Kristinehamn) i syfte att föra samtal om lagstiftningen. Det har skett regelbundna avstämningar med enskilda kommuner. Länsstyrelsen Värmland har sedan tidigare haft arbetsgrupper för föräldraskapsstöd och SSPF och under 2024 har det skapats grupper för bedrägeribrott, välfärdsbrott, lägesbildsarbete/åtgärdsplan. Myndigheten samordnar sedan tidigare nätverksträffar för brottsförebyggande samordnare och kommunpoliser fyra gånger per år. Länsstyrelsen Värmland sammankallar ett arbetsutskott med representation från de geografiska nätverken i länet och polisen för att undersöka behovet inför varje träff. Under 2024 har nätverksträffarna haft en praktiknära utgångspunkt genom fokus på bland annat goda exempel i länet, workshop kring åtgärdsplaner, fokusspår kring aktuella frågor för samt case från faktiska scenarion i länet. Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd och fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Värmland arbetat särskilt för att nå en kommun i länet där mottagligheten varit relativt låg. Därav var det också utmaningar i att upprätthålla samarbetet. Det tappades fart inledningsvis med anledning av att Brottsförebyggande rådet tvingades byta kontaktperson vid två tillfällen. Stödet som kommunen efterfrågade upplevde Länsstyrelsen Värmland kunde ges utan ytterligare samverkanspart varvid det därför inte har getts ett samlat stöd till kommunen. Den berörda kommunen har en historik av organisatoriska hinder som behövdes tas i beaktning. Länsstyrelsen har därför gett andra former av stöd till kommunen genom Bob-arbetet, SSPF-arbete och närvaro vid lokalt strategiskt brottsförebyggande råd. Under 2024 har representanter från Brottsförebyggande rådet föreläst i länet vid två av tillfällen, dels vid en nätverksträff samt dels vid en fokusdag för länets kommunledningar.

Tillsammans med Värmlands projektparaply (mellankommunal samverkan för EU-finansierade projekt) har Länsstyrelsen Värmland vid två tillfällen under 2024 arrangerat kunskapsdagar om samverkansformen SSPF för alla SSPF-grupper i länet. Tematräffarna har

bidragit till vidareutveckling av SSPF i länet, samtliga kommuner har i dagsläget någon form av SSPF-samverkan. Arbetet med Bob har bidragit till stärkt samarbete mellan Polismyndigheten och angränsande länsstyrelser. Länsstyrelsens arbetssätt med arbetsgrupperna stärker samarbetet med kommuner, polis och andra aktörer. Tillsammans med Karlstads universitet, polisen och kommun har Länsstyrelsen Värmland under 2024 sökt och fått medel från Brottsförebyggande rådet för att utvärdera metoden Orosamtal. Arbetet med akademin har även stärkts genom mottagande av två studenter som skrivit sitt examensarbete i samarbete med Länsstyrelsen Värmland. Myndigheten har deltagit i Jim+ vilket har bidragit till stärkt samarbete med andra länsstyrelser och likaså med Jämställdhetsmyndigheten. Gemensamma utbildningssatsningar kring välfärdsbrott har stärkt samarbetet med övriga länsstyrelser i geografiska gruppen Mitt.

Totalt sett har samtliga av länets sexton kommuner fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Länsstyrelsen Värmland upplever att det är svårt att särskilja uppdraget om att ge ett praktiknära stöd och det arbete som redan görs inom det befintliga brottsförebyggande arbetet eftersom det sedan tidigare fokuserats på att ge ett praktiknära stöd. Under de inledande samtalen med Brottsförebyggande rådet fanns goda förhoppningar om samarbetet. Länsstyrelsen Värmland har upplevt att Brå har varit lyhörda till behoven och låtit Länsstyrelsen vara drivande i arbetet. Det finns sedan tidigare ett gott samarbete med kommunerna i länet och därför upplevdes det svårt att applicera ett färdigt koncept om att stödja utvalda kommuner. Länsstyrelsen Värmland försöker alltid utgå från de behov som uttrycks från länets kommuner och den befintliga samverkan som finns kommuner emellan.

Bland utmaningarna med regeringsuppdraget finns att regeringsuppdraget Bob tillföll länsstyrelserna 2023 (och sju andra myndigheter). Under 2024 har länsstyrelserna inte fått några ytterligare resurser för detta uppdrag och konsekvensen av detta har blivit undanträngningseffekter för andra åtaganden inom det brottsförebyggande arbetet. Det är framför allt uppdraget om att erbjuda ett praktiknära stöd till kommunerna som har påverkats negativt av Bob-uppdraget. Upplevelsen är dock att samarbetet med kommunerna trots detta har stärkts under året. Detta märks genom att Länsstyrelsen Värmland i högre utsträckning än tidigare involveras på den lokala nivån genom inbjudningar till lokala brottsförebyggande råd och samverkansdagar. Möjligheterna att ge ett praktiknära stöd har även påverkats av kommunernas möjligheter att ta emot stödet. De kommuner som behöver stödet som mest, är ofta de som avsatt minst resurser för arbetet. I dagsläget behöver Länsstyrelsen Värmland förhålla sig till den mottagarkapacitet som finns hos kommuner. Tid, resurser och mandatfrågan hos kommunala samordnare och kommunpoliser

påverkar på vilket sätt stödet tas emot och appliceras i praktiken. Rollfördelningen mellan länsstyrelserna och Brottsförebyggande rådet upplevs kunna tydliggöras vid ett eventuellt förlängt uppdrag. Brås stöd behöver inte nödvändigtvis inriktas till en specifik kommun utan kan ske utifrån länets övergripande behov, exempelvis genom expertkompetens kring organisation eller brottstyper. Med fokus kunskapshöjande insatser som formas i samverkan med Länsstyrelsen Värmland utifrån länets behov.

Länsstyrelsen Västerbotten

Länsstyrelsen Västerbotten har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledning av arbetet, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser, åtgärdsplaner samt uppföljning och utvärdering.

Under 2024 har Länsstyrelsen Västerbotten stöttat Åsele, Malå, Norsjö, Bjurholm, Vännäs och Storumans kommuner med särskild målgrupp i form av de strategiska råden. Förutom det har myndigheten erbjudit processtöd kring lagstiftningen och löpande arrangerat digitala träffar med 13 av 15 kommuner och därtill samtliga lokalpolisområden. Även de två medelstora kommunerna i länet har fått riktat stöd utifrån den nya brottsförebyggande lagen.

Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd och fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Västerbotten erbjudit en grundutbildning om nya lagen, arrangerat orsaksanalys-workshop, stöttat i införandet av SSPF samt i implementering av strategiskt arbete på alla nivåer i syfte att involvera alla kommunens förvaltningar.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer lokalpolisområdena varit del av de träffar som anordnas för länets kommuner och det har även riktats processtöd till samtliga lokalpolisområden. Länsstyrelsen Västerbotten har pilotat ett näringslivsnätverk under året. Det fick dock läggas ner på grund av att näringslivet önskade samverka ännu mer lokalt med kommunerna i Västerbotten.

Civilsamhället är ofta del av de lokala strategiska råden och i de fallen har även de nåtts av stödinsatser. Det bedrivs även nätverk där partsorganisationerna deltar. Det har samverkats med universiteten

under året och dels genom ett projekt i Vindelns kommun, dels genom samarbete med Kriminologiska enheten och Sociologiska institutionen på Umeå universitet.

Totalt sett har sex av länets 15 kommuner fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024 och bland framgångarna finns att kommunerna uppskattat hur det praktiknära stöder utgått ifrån deras lokala behov. Samarbetet med Brottsförebyggande rådet har fungerat väl och varit givande. Länsstyrelsen Västerbotten har genom det praktiknära stödet fått en närmare ingång till kommunledningarna och breddat inblicken i kommunernas behov och utmaningar.

Bland utmaningarna med regeringsuppdraget finns att många av länets kommuner har samordnare på deltid då de sitter med flera andra uppdrag utöver brottsförebyggande. Ersättningen utifrån nya lagstiftningen anses väldigt låg för många av länets kommuner utifrån att ersättningsmodellen enbart utgår från kommunbefolkning. Den ojämlikheten kring ersättning för kommunerna drabbar särskilt de mindre kommunerna då det förebyggande arbetet är lika för alla landets kommuner och samma grundplatta och bas tar lika mycket tid oavsett kommunbefolkning. Därtill visar nationella lägesbilden att brottsligheten är nationell varvid alla kommuner löper risk för att exempelvis deras unga ska rekryteras in i kriminella nätverk eller att befolkningen drabbas av bedrägerier över Internet eller via telefon.

Länsstyrelsen Västerbotten ser ett fortsatt stort behov av praktiknära stöd hos länets kommuner. Det finns stort intresse av stöd operativt stöd riktat till hela de lokala strategiska råden och kommunledning utöver enbart de kommunala samordnarna. Ett praktiknära och operativt stöd är mer resurskrävande så förmågan att bidra med det är beroende av den finansiering som ges.

Länsstyrelsen Västernorrland

Länsstyrelsen Västernorrland har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser samt uppföljning och utvärdering.

Under 2024 har Länsstyrelsen Västernorrland samarbetat med kommunernas brottsförebyggande samordnare, kommunpoliser och Mittuniversitetet för att främja erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling via regelbundna nätverksträffar. Fokus har varit på vikten av samverkan mellan olika områden såsom ANDTS, tillsyn av alkohol/tobak samt polisens arbete för att stärka lokal samverkan enligt den nya lagstiftningen. Arbetet har utgått från nationella strategier för åtgärder i att motverka organiserad brottslighet och fialoger och

handledning lokalt har bidragit till att stärka arbetet med andra närliggande uppdrag såsom bland annat mäns våld mot kvinnor, våldsprevention och jämställdhet. Länsstyrelsen Västernorrland har deltagit i trygghetsråd och erfarenhetsutbyten med andra externa aktörer såsom Kommunförbundet Västernorrland i syfte att lyfta arbetet med lagen. Det har arrangerats workshop för erfarenhetsutbyte med samtliga kommunala brottsförebyggande samordnare med fokus på lägesbildsarbete.

Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd och dialog på två av kommunernas strategiska råd med information om lagens delar och kommunernas ansvar med särskilt fokus på lägesbildsarbete.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Västernorrland utifrån behov riktat gemensamt praktiknära stöd till Ånge och Timrå kommun. Digital handledning med samordnarna har utförts kontinuerligt för att stödja dem i samordnarrollen samt i syfte att utveckla arbetet med lagens samtliga delar. Stödet har framför allt handlat om dialog gällande framtagandet av lägesbilder och åtgärdsplaner men även utformandet av lokala strategiska råd. Länsstyrelsen Västernorrland har även bidragit till Timrå kommuns orsaksanalys samt framtagandet av åtgärdsplan genom att på plats delta i de arbetsgrupper som utfört orsaksanalys. I Ånge har stöd även utgjorts av formulering av text samt analys av statistik som använts i lägesbilden. Länsstyrelsen har deltagit på ett möte med strategiska rådet i Ånge för att berätta om syfte och struktur gällande lägesbild och likaså haft en ordinarie plats i Timrås trygghetsråd där myndigheten har deltagit på rådets möten för att stödja arbetet med att implementera lagen.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har det tecknats en regional samverkansöverenskommelse för ett Västernorrland mot organiserad brottslighet och som grund för kunskapsbaserad samverkan och kommunöverskridande åtgärder mellan polis, kommuner, Region Västernorrland och Länsstyrelsen Västernorrland. Det har utvecklats samverkan med Svenskt Näringsliv i arbetet med lokala lägesbilder och åtgärder. Tillsammans med länsstyrelserna i Västerbotten, Jämtland och Norrbotten har det anordnats en glesbygdskommunsnätverksträff för norrlänen med fokus på uppföljning, utvärdering samt kvalitetssäkring av åtgärder. Med fokus på mänskliga rättigheter i förebyggande arbete har det under en träff för medelstora kommuner och lokalpolisområden i norrlänen hållits dialog på temat. Länsstyrelsen Västernorrland bidragit till att kommunerna kan använda Embrace demografy i lägesbildsarbete. Genom arbetsgruppen Brottsförebyggande praktiker och forskare har Länsstyrelsen Västernorrland anordnat föreläsningar med forskare för

att sprida aktuella studier. Genom föreläsningar i samverkan med KSAN har länet fått ökad kunskap om våldsprevention, åtgärder baserat på forskning och nationella strategier för att främja goda livsvillkor för barn och unga samt motverka involvering i kriminalitet. Det har även anordnats en konferens tillsammans med Brottsofferjouren och polisen i syfte att främja arbetet med att stödja brottsoffer.

Totalt sett har samtliga av länets sju kommuner fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Uppdraget upplevs ha gett effekt och varit utvecklande för det lokala kunskapsbaserade arbetssättet. Genom det har ett helhetsperspektiv genomsyrat processen mellan lägesbild och åtgärdsplan vilket genererat mer genomarbetade åtgärder. Länsstyrelsen Västernorrlands praktiknära stöd fungerar framför allt som en resurs för kommunerna genom att erbjuda kunskapsstöd inom relevanta frågor, samordning och nätverksbyggande, men även processtöd i arbetet med lagens samtliga delar. Det stärker kommunernas förmåga att arbeta med brottsförebyggande åtgärder på ett kunskapsbaserat, effektivt och långsiktigt sätt. Genom att processleda och handleda arbetet med orsaksanalys och åtgärdsplaner har dessa utvecklats och lagkraven anpassats till lokala förhållanden. Länsstyrelsen Västernorrland har mer effektivt kunnat bidra med aktuell relevant forskning och erfarenheter från andra kommuner i landet då vi fått en djupare bild och förståelse för enskilda kommuners utmaningar och möjligheter vilket gör att stödet blir mer träffsäkert. Samordnarrollen i kommuner kan emellanåt upplevas som ensam och att själv driva processer i kommunen kan vara en utmaning. Stödet från Länsstyrelsen kan därför då upplevas som extra positivt.

Bland utmaningarna med regeringsuppdraget finns att mindre kommuner kan ha begränsade ekonomiska och personalmässiga resurser för att genomföra brottsförebyggande insatser. Även om Länsstyrelsen erbjuder stöd kan det vara svårt för kommuner att tillhandahålla tillräckliga resurser för att implementera och upprätthålla åtgärder på lång sikt. Det kan finnas oklarheter i vad kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete innebär i praktiken för olika förvaltningar och om ansvarsfördelningen inte är tydlig kan det leda till ineffektiva eller splittrade åtgärder där samordnaren tvingas ta stort ansvar för att genomföra åtgärder som egentligen inte åligger dem. Det kan finnas motstånd eller bristande vilja från olika förvaltningar att följa de åtgärder som bör beslutas om utifrån vad som orsaksanalys av lägesbild visar vilket kan försvåra implementeringen av gemensamma åtgärder och skapa utmaningar i det lokal brottsförebyggande arbetet. Kommuner kan ha svårt att prioritera brottsförebyggande arbete om det finns andra akuta eller prioriterade frågor.

Länsstyrelsen Västernorrland ser vikten av ett fortsatt gemensamt

praktiknära stöd genom digital handledning till kommuner i syfte kontinuerligt stödja arbetet att implementera lagens samtliga delar. Det finns behov av att delta på plats i genomförandet av fördjupad kartläggning av prioriterade områden, orsaksanalyser och åtgärdsplan. Behov finns likaså av att arrangera kommungemensamma forum för övergripande utvecklingsområden, konkretisering av förebyggande åtgärder, uppföljning samt påvisande av hur kriminologiska teorier samt vetenskapligt baserad prevention kan användas till åtgärdsplaner. Insatser till ledning och styrning behövs för att skapa långsiktighet och effektiva åtgärder och för att medvetandegöra kommunala förvaltningars brottsförebyggande.

Lagen har gett skjuts i arbetet och utvecklingskurvan är positiv och det praktiknära stödet har bidragit till detta. Förutsättningar skulle underlättas ytterligare om länsstyrelserna hade uppdrag att samlat kunna arbeta med ett brett brottsförebyggande arbete inklusive föräldraskapsstöd, i stället för olika specificerade uppdrag. Inblandade nationella aktörers samverkan är avgörande för kommunerna då länsstyrelsernas uppdrag speglar de nationella. De utökade uppdragen som länsstyrelserna får ger undanträngningseffekter då finansieringen inte räcker till att utföra grunduppdraget samt tillkommande uppdrag då det framför allt är det resurskrävande att arbeta praktiknära lokalt i kommunerna.

Länsstyrelsen Västmanland

Länsstyrelsen Västmanland har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledning av arbetet, kartläggning och lägesbilder samt orsaksanalyser.

Under 2024 har Länsstyrelsen Västmanland utbildat i orsaksanalys. Målgruppen har varit länets brottsförebyggande nätverk bestående av kommunala samordnare och kommunpoliser. Syftet vara att öka kunskaperna om det praktiska genomförandet av orsaksanalys. I nätverket har det även vid två tillfällen under året anordnats erfarenhetsutbyte kring arbetet med lägesbilder. Syftet har varit att öka kunskapen om det praktiska genomförandet av lägesbilder genom att dela erfarenheter och ha dialog kring det. Två kommuner har fått praktiskt stöd vid genomförandet av kartläggning och lägesbild via en konsult som Länsstyrelsen Västmanland har anlitat. Syftet var att stödja kommuner med små resurser att kunna ta fram lägesbilder med god kvalité.

Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, rådgivning, stöd i tillämpning av

metodstöd och tillfällen för erfarenhetsutbyte och konsultstöd i genomförandet av kartläggning och lägesbild

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Västmanland identifierat fyra kommuner i länet som har haft behov av stöd och därtill haft kapacitet att kunna ta emot det. Stödet har utgått ifrån respektive kommuns särskilda behov. Utifrån behoven har planering gjorts gemensamt. Stödet har genomförts och Länsstyrelsen har haft regelbundna avstämningar med Brå under tiden.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har 2024 inneburit fortsatt väl uppbyggd samverkan med externa aktörer i länet. Samverkan med Region Västmanland, Polismyndigheten och det brottsförebyggande nätverket i länet är fortsatt stark och regelbunden. Efter en längre tids vakans på tjänsten som brottsförebyggande samordnare för Polisområde Västmanland har tjänsten tillsatts och givit Länsstyrelsen möjlighet till fördjupad samverkan i det regionala arbetet. I arbetet mot bedrägerier mot äldre har samverkan med två stora banker etablerats och samverkan med civilsamhället har stärkts i och med en ökad satsning på studiecirklar riktade till äldre (Digi+). Bankernas medverkan i arbetet har varit efterlängtad och de ingår nu och fyller en viktig plats utifrån ansvar och kunskap om att arbeta förebyggande mot bedrägerier. I arbetet med att implementera materialet Gängsnacket har samverkan med olika verksamheter inom Västerås stad förstärkts. Tillsammans med fältande socialsekreterare, Familjecentrum, elevhälsa och Förebyggarcentrum har det tagits fram ett koncept för att nå ut till skolorna med materialet. Syftet har varit att öka kunskapen hos skolpersonal för att de ska känna sig trygga med att använda materialet.

Totalt sett har samtliga av länets tio kommuner fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Sex av Västmanlands tio kommuner har tagit emot särskilt riktat stöd. Det anses ha varit en framgång att både Länsstyrelsen och Brå har haft uppdraget. Brås expertkunskap bedöms som viktig. Länsstyrelsen har god kännedom om kommunerna i länet och en bra relation till dem vilket har bidragit till att kommunerna varit motiverade till att ta emot stöd.

Bland utmaningarna med regeringsuppdraget återfinns tolkning och ansvarsfördelning när flera myndigheter får samma uppdrag. Det bedöms positivt att det finns utrymme för tolkning men det gör också att det finns svårigheter med att fördela arbetet. Uppdragets genomförande påverkas också av att det saknas tillsynsmyndighet för uppföljning av lagens efterlevnad. Länsstyrelsen och Brå kan se brister men har inte mandat att ställa krav. Stödet är frivilligt och för den kommun som inte önskar stöd så går det inte att ställa krav.

Länsstyrelsen Västmanland ser att det finns ett fortsatt behov av stöd till

kommunerna. Arbetet utifrån lagstiftningen är fortfarande nytt och det finns en stor variation i hur kommuner har genomfört sina första kartläggningar, lägesbilder och åtgärdsplaner. Det kommer att vara svårt framöver att ge stöd riktat till hela länet samlat just eftersom de befinner sig i olika faser. Behovet av riktat stöd till respektive kommun kommer därför att vara större. Det anses viktigt att Länsstyrelsen Västmanland även framåt får uppdrag och finansiering för att kunna ge fortsatt stöd. Det är angeläget att även Brottsförebyggande rådet får ett fortsatt uppdrag att ge praktiknära stöd utifrån att de är expertmyndigheten inom området.

Länsstyrelsen Västra Götaland

Länsstyrelsen Västra Götaland har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledning av arbetet, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser, åtgärdsplaner och information om lagens innehåll.

Under 2024 har Länsstyrelsen Västra Götaland anordnat delregionala konferenser med fokus på kunskapshöjning om lagen, inventering av kommunernas nuläge i relation till lagen samt stödbehov. Konferenserna har ägt rum utifrån polisområdesnivå varvid en konferens vardera hållits i Skaraborg, Fyrbodal, Älvsborg och Storgöteborg. Det har även anordnats digitala tematiska träffar för kommuner uppdelat efter befolkningsantal. Detta för att främja ökade erfarenhetsutbyten mellan kommuner som rent geografiskt har distans till varandra, men som rent organisatoriskt och lägesbildsmässigt besitter likheter. Det har erbjudits fördjupad vägledning om kunskapsbaserat arbete med hjälp av metodstödet Drogfria platser som är framtaget av länsstyrelserna i Västra Götaland och Halland i samverkan med Polisregion Väst.

Länsstyrelsen Västra Götalands regionala samordnare har ägnat tid åt kommunbesök i syfte att ge information och handledning kring lagstiftningen. Primär målgrupp har varit kommunala brottsförebyggande samordnare, kommunpoliser men även lokala strategiska råd. Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd och fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Västra Götaland gjort en gemensam fördelning av prioriterade kommuner och erbjudit anpassat stöd till dessa. Med anledning av det stora antalet kommuner i länet (49 st) bedömdes en fördelning av denna typ nödvändig för att i största möjliga mån täcka så många kommuner som

möjligt. Bland de genomförda insatserna inom detta specifika arbete återfinns utbildning, handledning och rådgivning.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer har 2024 inneburit fördjupad samverkan med Polisregion Väst genom gemensamma konferenser, kunskapshöjande insatser och arbetsgrupp inom ramen för Drogfria platser. Samverkan med näringslivet fortsätter i form av fortsatt sådan med Svenskt Näringsliv. I syfte att kunskapshöja och inspirera den lokala nivån till att involvera näringslivet i det brottsförebyggande arbetet, har det under 2024 likt tidigare år arrangerats ett webbinarium om hur näringslivet kan bli en del av det lokala arbetet. Webbinariet hade 700 deltagare från hela landet med huvudsakliga målgrupper i kommunala brottsförebyggande samordnare, näringslivsutvecklare, kommunpoliser och företagare. Samverkan med akademin har skett genom bland annat en kunskapshöjande konferens om våldsbejakande extremism där forskare från Göteborgs universitet presenterade forskning och belyste den psykologiska aspekten kopplat till våldsdåd. Medarrangörer för dagen var länsstyrelserna i Västra Götaland, Halland samt Polisregion Väst.

Länsstyrelsen Västra Götaland är del av nätverket Säkra Platser Väst som arbetar med att sprida kunskap och information om situationell brottsprevention. Säkra Platser Väst är en del av det nationella nätverket Säkraplatser som har sin bas på Kungliga tekniska högskolan (KTH) i Stockholm. Säkra platser Väst startades i januari 2018 och bedrivs idag av aktörer inom Högskolan i Borås, Räddningstjänsten Storgöteborg, Polisregion Väst, Västra Götalandsregionen (VGR), Länsstyrelsen Västra Götaland, Länsstyrelsen Halland, Göta Lejon Försäkrings AB, Svenskt Näringsliv och ett urval av kommuner i Västsverige. Ett viktigt mål för nätverket är att engagera och skapa utbyte mellan akademiker, poliser, kommunanställda och andra såväl privata som offentliga aktörer från olika områden som arbetar med brottsförebyggande och trygghetsskapande frågor.

Under 2024 har Länsstyrelsen Västra Götaland samordnat arbetet kring Bob – barn och unga i organiserad brottslighet (i samordningsuppdraget ingår även Hallands länsstyrelse). Inom ramen för uppdraget har samverkan med polismyndigheten ytterligare utvecklats. Samverkan har även etablerats med nya aktörer såsom Kriminalvården, Västra Götalandsregionen samt region Halland. Länsstyrelsen Västra Götaland har anordnat konferenser och workshop i samverkan med dessa aktörer i syfte att implementera lokala Bob-råd i Region Väst.

Totalt sett har samtliga av länets 49 kommuner i olika utsträckning fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Bland framgångarna med regeringsuppdraget upplever Länsstyrelsen Västra Götaland att det skapats närmare kontakt med länets kommuner och myndighetens roll

upplevs ha blivit tydligare. Därtill har den nya lagstiftningen underlättat arbetet att följa utvecklingen av det lokala brottsförebyggande arbetet och identifiera stödbehov. Bland utmaningarna med regeringsuppdraget återfinns att det trots prioritering av uppdraget uppstått andra processer som emellanåt kommit i vägen. En återkommande faktor har varit att de kommuner som är i störst behov av att ta emot praktiknära stöd dessvärre ofta har sämst förutsättningar för mottaglighet. Likaså har kommuner med sämre förutsättningar i resurser även svårare att identifiera stödbehov och sprida dessa vidare inom den egna organisationen. Det är svårt att fördela stödet jämlikt mellan 49 kommuner och även att förmå vara riktigt praktiknära när vi som länsstyrelse ofta behöver samla ett större antal kommuner vid varje tillfälle.

Länsstyrelsen Västra Götaland ser att det finns stärkta kontakter till kommunerna vilket är särskilt positivt då behoven på flera håll bedöms som stora. Många kommuner har en väg kvar till att helt uppfylla lagens krav och det finns ett ökat behov av stöd kring vad som för en del kommuner är nya brottsområden såsom välfärdsbrottslighet och miljöbrott. Ersättningen utifrån nya lagstiftningen anses låg för många av länets kommuner utifrån att ersättningsmodellen enbart utgår från antalet invånare. Ojämlikheten kring ersättning för kommunerna drabbar särskilt de mindre som därtill ofta har stora behov.

Länsstyrelsen Örebro

Länsstyrelsen Örebro har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledning av arbetet, kartläggning och lägesbilder, orsaksanalyser, åtgärdsplaner samt informerat om lagen i olika sammanhang och till olika målgrupper

Under 2024 har Länsstyrelsen Örebro haft digitala avstämningar med länets kommuners brottsförebyggande samordnare i syfte att få veta mer om deras nuläge och stödbehov. Det har tagits fram en regional lägesbild baserad på statistik och kommunernas egna lägesbilder. Det har genomförts en introduktionsutbildning för nya brottsförebyggande samordnare i länet.

Länsstyrelsen Örebros regionala samordnare har varit del av en nationell arbetsgrupp som tagit fram och under 2024 uppdaterat stöddokumentet mall för lägesbild. Gruppen har i samverkan med Brottsförebyggande rådet bidragit till att leverera statistikpaket till landets kommuner (polisanmälda brott och statistik från nationella trygghetsundersökningen). Det har genomförts nätverksträffar som bland annat har lyft teman som mäns våld mot kvinnor samt hur

folkhälsoarbetet och det brottsförebyggande arbetet kan dra nytta av varandras kompetenser i lägesbildsarbete och i arbetet med social prevention.

Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på målgruppsanpassad utbildning, handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd och fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Örebro haft initierade dialogmöte om vilka kommuner i länet som har störst utmaningar. Det har gemensamt erbjudits praktiknära stöd till fyra kommuner i länet. Det har stöttats i lägesbildsarbete, riktats coaching till brottsförebyggande samordnare och stöttat kommunerna i att välja ut prioriteringar i sin lägesbild. Det pågår en process i en av kommunerna i syfte att stötta i hur de kan arbeta förebyggande mot välfärdsbrott.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer finns en aktiv samverkansöverenskommelse mellan Polisregion Bergslagen och länsstyrelserna i Dalarnas, Värmlands och Örebro län med en årlig aktivitetsplan om gemensam samverkan. 2024 inleddes med en gemensam brottsförebyggande konferens i syfte att stärka det brottsförebyggande arbetet i Bergslagen. Polisregionen bjöd tillsammans med länsstyrelserna i Dalarnas, Värmlands och Örebro län in till konferensdagar i respektive län. Målgrupp var kommundirektörer, ordförande för lokala strategiska råd samt brottsförebyggande samordnare. Inom polisen bjöds polisområdeschef, lokalpolisområdeschefer, brottsförebyggande samordnare och kommunpoliser in.

I Bob-samverkan i polisregion Bergslagen ingår både polisen och länsstyrelserna i Värmland och Dalarnas län. Det finns ett aktivt Samhällsforum för ett jämlikt och tryggt Örebro län på regional nivå utifrån att samordna arbetet inom ANDTS, Brottsförebyggande arbete och jämställdhet inkluderat arbetet med mäns våld mot kvinnor. Aktörer som ingår är Länsstyrelsen Örebro, polisen, regionen, Kriminalvården, Örebro universitet och representanter från länets kommuner. Länsstyrelsen Örebro är även representerade i en arbetsgrupp för nationellt forskarnätverk för praktiker och forskare. Det finns etablerad samverkan med G7: samverkan mellan sju län i Mellansverige. Bland annat via digitala utbildningar om välfärdsbrottslighet och ett nätverk för mellanstora städer. Det har under 2024 arrangerats en brottsförebyggande konferens för små kommuner inom områdena brottsförebyggande och ANDTS (tillsammans med Länsstyrelsens Värmland). Samtliga kommuner i länen bortsett från Örebro och Karlstad bjöds in.

Totalt sett har samtliga av länets tolv kommuner i olika utsträckning fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Kommunerna i länet har kommit olika långt i det brottsförebyggande arbetet och har olika utmaningar. Länsstyrelsen Örebro bedömer dock att länets kommuner tagit steg i positiv riktning mot att bedriva ett mer kunskapsbaserat och långsiktigt brottsförebyggande arbete. Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete gör att det brottsförebyggande arbetet prioriteras i större utsträckning och några kommuner har utökat så brottsförebyggande samordnaren har mer tid till uppdraget. Länsstyrelsens stöd efterfrågas och det finns närmare samarbete med kommunerna med tätare och ännu mer öppen dialog.

Bland utmaningarna med regeringsuppdraget återfinns risken för undanträngningseffekter av grunduppdrag när nya uppdrag tillkommer. Det brottsförebyggande uppdraget har utökats med Bob-uppdraget och nu senast med avhopparuppdrag. Gällande avhopparuppdraget tillkom medel, men ännu inte inom Bob uppdraget. En annan utmaning är mottagarkapaciteten i kommunerna. Det finns kommuner i länet som inte har en brottsförebyggande samordnare på plats eller som har en brottsförebyggande samordnare som har flera andra stora och tidskrävande uppdrag. För att kunna bedriva ett kunskapsbaserat långsiktigt brottsförebyggande arbetet behövs en mottagande resurs som har tid att arbeta med frågan. Det bedöms som viktigt att det finns en följsamhet i uppdraget med det praktiknära stödet som ges tillsammans med Brottsförebyggande rådet. Det kan finnas svårigheter i att matcha ihop det som kommunerna behöver och det stöd som erbjuds från myndighetshåll.

Länsstyrelsen Örebro ser att behovet kvarstår att ge ett praktiknära stöd. Kommunerna skiljer sig mycket åt i länet och det behöver kunna anpassas stöd efter lokala behov. Eftersom det brottsförebyggande arbetet är en högaktuell fråga att uppdraget har utökats med Bob och avhopparverksamhet krävs medel för fler resurser som arbetar med frågorna.

Länsstyrelsen Östergötland

Länsstyrelsen Östergötland har utifrån lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete fokuserat sitt praktiknära stöd på områdena strategiska råd, samordningsfunktionens uppdrag, ledning av arbetet, kartläggning och lägesbilder, åtgärdsplaner samt informerat om lagens innehåll.

Under 2024 har Länsstyrelsen Östergötland haft utforskande samtal gällande stödbehov i form av enskilda samtal med samtliga kommuners brottsförebyggande samordnare i syfte att utreda eventuella stödbehov.

Länsstyrelsen Östergötland har i enskilda fall stöttat och coachat lokala samordnare vid efterfrågan och likaså bidragit till regionala erfarenhetsutbyten genom att initiera dialog mellan lokala samordnare i länet under regionala nätverksträffar. Det har fokuserats på att ge information till politiker och beslutsfattare om lagens krav. Ett forum för denna typ av information har varit vid landshövdingens möten med samtliga kommunstyrelseordföranden samt i styrgruppen för Östergötland tillsammans mot brott. Därutöver har det vid enstaka tillfällen efter förfrågan genomförts särskilda kommunbesök och förelästs för kommunledningar om lagkraven.

Sammanfattningsvis har det praktiknära stödet haft fokus på handledning, rådgivning, stöd i tillämpning av metodstöd, fördjupat stöd gällande särskilda utmaningar och insamling, analys (inklusive jämställdhetsanalys), genomgång och återkoppling av samtliga kommuners åtgärdsplaner.

I samverkan med Brottsförebyggande rådet har Länsstyrelsen Östergötland haft dialog för att diskutera vilka kommuner som hade behov av praktiknära stöd, samt vilka som hade önskat stöd av Brå respektive Länsstyrelsen. Under de utforskande samtalen gällande fördjupat stödbehov som Länsstyrelsen hade med de lokala samordnarna önskade en kommun stöd från Brå och ytterligare tre önskade stöd/rådgivning av Länsstyrelsen. Brå kontaktade kommunen i fråga men denne valde dock till slut att tacka nej till stödet. Länsstyrelsen Östergötland har gett stöd till de tre kommunerna enligt deras önskemål.

Som ett led i att utveckla samverkan med andra aktörer arbetet fortskridit inom ramen för samverkan inom "Östergötland tillsammans mot brott" (ÖTMB). Detta i syfte att från länsnivå arbeta för att stärka förutsättningarna för det lokala brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i länet. I denna samverkan ingår länets samtliga kommuner, Länsstyrelsen Östergötland, Polisområde Östergötland, Region Östergötland, Kriminalvården/ frivården Östergötland, Räddningstjänsten Östra Götaland samt Linköpings universitet. Landshövdingen är sammankallande och ordförande för styrgruppen. Arbetet har under 2024 fortlöpt enligt plan med styr-, och beredningsgrupp, arbetsgrupper, regionalt samordnarnätverk samt ett upprättande av ett gemensamt brottsförebyggande nyhetsbrev.

Totalt sett har samtliga av länets tretton kommuner i olika utsträckning fått stöd under regeringsuppdraget 2023–2024. Under 2023 genomfördes en utbildning i kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete för samtliga kommuners brottsförebyggande samordnare, ANDTS-samordnare och länets kommunpoliser. Utbildningen bestod av fyra förmiddagar och var uppdelade utefter den kunskapsbaserade processen. Representanter från Brottsförebyggande rådet, Polisen och

Regionen föreläste och deltagarna fick ta del av Brås stödmaterial/handböcker som arbetsmaterial. Under 2024 har detta arbete förts vidare i Östergötlands regionala brottsförebyggande nätverket.

Länsstyrelsen Östergötland bedömer att samverkan mellan lokala samordnare och kommunpoliser fungerar väldigt bra och att de har god kunskap om lagkraven samt att den goda lokala interna samverkan mellan områdena brottsförebyggande och ANDTS har varit en framgång.

Bland utmaningarna med regeringsuppdraget finns att majoriteten av de lokala samordnarna tackade nej till praktiknära stöd från både Länsstyrelsen och Brå vid förfrågan. Om detta berodde på att frågan ställdes på fel sätt eller i fel skede, om det berodde på att samordnaren inte ansåg sig ha tid att ta emot stödet eller om egen bedömning gjorts att det inte behövdes är oklart. Under hösten samlades samtliga kommuners åtgärdsplaner in och det är tydligt att det finns utvecklingspotential för det kunskapsbaserade arbetet i alla länets kommuner.

Vi ser att det råder en bristande kunskap, förståelse och prioritering av frågan hos politiker och beslutsfattare i vissa kommuner. Det kombinerat med stor personalomsättning i flera led i vissa kommuner skapar kunskapsluckor och utdragning av processer och implementering av det nya arbetssättet. Det har även varit personalomsättning på Länsstyrelsen Östergötland, där samordnaren som anställts för att utföra det praktiknära stödet bytte arbetsplats utan att ersättas. Uppdragen om införande av regional Bob-struktur och brottsförebyggande föräldraskapsstöd har under hösten 2024 köpts in och samordnats av annan länsstyrelse på 20%. Detta har sammantaget försvårat arbetsprocessen och situationen för den kvarvarande brottsförebyggande samordnaren. Även arbetet i styrgruppen inom samverkansformen Östergötland tillsammans mot brott har påverkats av personalomsättning och det är nu få av styrgruppens medlemmar som har varit med sedan starten i februari 2022.

Länsstyrelsen Östergötland ser att det finns goda förutsättningar för att ge fortsatt praktiknära stöd. Myndigheten kommer att fördjupa utbildningen i kunskapsbaserat arbete från 2023 och arbeta med den mall för framtagande av lägesbild som länsstyrelserna tagit fram gemensamt. Utbildningen kommer främst att fokusera på kommuner med små resurser. Det finns idag en större förståelse för arbetet bakom kartläggning och lägesbild med anledning av att kommunerna nu skapat sin första lägesbild. Tre nya kommuner har redan tackat ja till stöd från Brottsförebyggande rådet och Länsstyrelsen Östergötland och fler har signalerat att de är redo att ta emot stöd.

Analys och bedömning av vidtagna åtgärder och fortsatt utvecklingsarbete

Den sammantagna analysen av 2024 års vidtagna åtgärder visar att länsstyrelserna, separat och gemensamt, fortsatt verka för stöd till kommunerna i implementeringen av den kommunala brottsförebyggande lagen. Länsstyrelserna har upprätthållit tidigare verksamma strukturer och insatser men även utvecklat och upprättat nya - både internt och i samverkan med andra parter. De genomförda insatserna och upprättade strukturerna bedöms ha haft en gynnsam betydelse i att bistå kommunerna med stöd gällande implementeringen av lagstiftningen.

Länsstyrelsegemensamma åtgärder

Länsstyrelsernas interna stöd till regionala brottsförebyggande samordnare har fortsatt fungerat väl och möjliggjort för regionala samordnare att på ett effektivt sätt kunna leverera stöd till kommunerna i länen. Länsstyrelserna ser att den interna organiseringen med nationella samordnare, arbetsutskott, geografiska grupper, arbetsgrupper och nätverksträffar är en förutsättning och en framgångsfaktor för att effektivt kunna belysa behov, ta fram stödmaterial för spridning samt dela erfarenheter i arbetet med det operativa stödet.

Nätverksträffar har genomförts i samverkan med Brå och Polismyndigheten och dessa har skapat en plattform för dialog och fördjupad samverkan i frågor som rör det operativa stödet. Under 2024 och inledningen av 2025 arrangerade länsstyrelsernas nationella samordning även interna nätverksträffar, vilket framledes kommer vara årligen återkommande. Vid båda dessa träffar har länsstyrelserna gemensamt kunnat samlas kring arbetet med det operativa stödet och den formen av kollegialt utbyte har varit mycket uppskattat.

Utmaningar

Länsstyrelserna ser fortsatta utmaningar i att ge operativt stöd till kommunerna, särskilt utifrån intensifieringen av initiativ inom det kriminalpolitiska området. Implementeringen av samverkansstrukturen

kring Bob har för länsstyrelsernas del varit resurskrävande. Eftersom Bob hittills saknat särskild finansiering har resurserna för annat brottsförebyggande arbete minskat, vilket påverkat stödet till kommunerna. De sju ansvariga länens brottsförebyggande samordnare har lagt stor andel resurs på arbetet, men även samordnare i övriga län, vilket skapat undanträngningseffekter även gällande det operativa stödet.

En ytterligare utmaning kopplad till arbetet med barn och unga i risk är att det brottsförebyggande föräldraskapsstödet på regional nivå i dagsläget endast är knutet till de socialt utsatta områdena. Eftersom rekryteringen av barn och unga till stor del sker via digitala forum är detta en verklighet i många kommuner, stad likväl som lands-, och glesbygd. Ett förebyggande arbete, genom exempelvis föräldraskapsstöd, bedöms därför vara ett nödvändigt uppdrag till samtliga länsstyrelser.

Länsstyrelserna uppmärksammar att det brottsförebyggande fältets utvecklingstakt inte avtar och nya omfattande reformer är under utveckling, exempelvis nya socialtjänstlagen, skolsäkerhetsperspektivet och stödet till avhoppare. Detta både breddar och fördjupar länsstyrelsernas uppdrag, vilket i sin tur ökar kommunernas behov av stöd inom fler och nya typer av brottsområden. Det kan beröra exempelvis kriminell ekonomi och demokratihotande kriminalitet, hedersrelaterat våld och våld i nära relation, våldsbejakande extremism, bedrägerier samt brott på den digitala arenan. Det breddade och fördjupade perspektivet innebär också, för länsstyrelsernas del, behov av utökad samverkan med nya arenor och parter.

För att möta dessa krav krävs en bred palett av kompetens och insatser, men länsstyrelserna upplever att resurserna inte räcker till. Regionala samordnare vittnar i en nyligen genomförd kartläggning om ökad stress och en känsla av otillräcklighet. Vissa kommuner har dessutom svårt att ta emot stöd, av olika skäl, vilket kräver särskilt pedagogiska och motiverande insatser från länsstyrelserna i syfte att öka mottagligheten. Detta tar tid, tålamod och resurser i anspråk.

Länsstyrelserna upplever även att polisens brottsförebyggande arbete påverkas av det breddade och intensiva arbetet inom kriminalpolitiken. Polisregionerna strukturerar sig olika gällande det brottsförebyggande uppdraget och i vissa polisområden saknas fortsatt utsedda brottsförebyggande samordnare. Polisregionernas brottsförebyggande samordnare upplevs ha ansvar för en mängd olika uppdrag och ansvarsområden. Belastningen på dessa funktioner, i kombination med avsaknad av brottsförebyggande samordnare på polisområdesnivå i vissa delar av landet, påverkar förutsättningarna för samverkan med länsstyrelserna i det brottsförebyggande uppdraget.

Polismyndigheten är en nära och viktig samverkanspart i det regionala uppdraget. I det fall Polismyndigheten skulle erhålla ett uppdrag om praktiknära stöd till den lokala polisnivån skulle det sannolikt kunna utveckla den redan befintliga samverkan på ett gynnsamt sätt.

Länsstyrelserna ser fortsatta utmaningar i kopplingen mellan forskning och praktik men arbetar genom nätverket för forskare och praktiker med att förbättra samverkan, bland annat genom stärkt samarbete med Vetenskapsrådet. Trots detta kvarstår ett glapp mellan forskning och det operativa arbetet, vilket gör det svårt att omsätta forskningsresultat i praktiken. Länsstyrelserna ser att det är av största vikt att områden av relevans för det praktiknära brottsförebyggande fältet beforskas samt att forskningsresultat kommuniceras på ett, för praktiker, mottagligt sätt.

En aktör som länsstyrelserna ser är väldigt viktig i det brottsförebyggande arbetet på samtliga nivåer är hälso- och sjukvårdsregionerna. De kan, genom sina många verksamhetsgrenar, bidra i flertalet delar av den lokala brottsförebyggande processen. Sjukvårdsregionerna är dessutom en part som utsätts för olika former av brott, viket sannolikt skulle belysas i högre utsträckning om de mer genomgående fanns representerade i samverkan. För att sjukvårdsregionerna på ett mer långsiktigt och enhetligt sätt ska kunna ingå i det brottsförebyggande arbetet ser länsstyrelserna att det vore gynnsamt med ett formellt brottsförebyggande uppdrag.

En ytterligare utmaning länsstyrelserna ser framåt är att det saknas en nationell aktör med ansvar för att kvalitetssäkra och stödja implementeringen av brottsförebyggande insatser och metoder. Samhället arbetar nu på många plan med införandet av olika former av samverkansstrukturer i syfte att upptäcka brottslighet och fånga upp riskgrupper för att därefter sätta in åtgärder.

Länsstyrelserna ser därför att det är av största vikt att samhället rustar sig för att den lokala nivån ska kunna erbjuda evidensbaserade insatser, med kvalitet och effektivitet. I annat fall bedömer vi att det finns en risk att åtgärder som genomförs kommer bli såväl kostsamma som ineffektiva, i synnerhet för mindre kommuner där mer avancerad typ av brottslighet är att betrakta som sällanärenden. Länsstyrelserna har med anledning av detta presenterat ett förslag om regionala implementeringscentrum för Regeringskansliet.

Slutligen ser länsstyrelserna utmaningar rörande brottsofferfrågorna. I de lokala lägesbilderna saknas det ofta i dagsläget en analys av konsekvenserna av brottsligheten. Ett förstärkt arbete med brottsofferperspektivet skulle sannolikt öka kvalitén på lägesbilderna. Det saknas idag en regional samordning på detta område, vilket gör att brottsoffers situation inte beaktas tillräckligt i det brottsförebyggande

arbetet. En sådan samordning skulle både stärka stödet till drabbade och bidra till mer effektiva brottsförebyggande insatser.

Fortsatt utvecklingsarbete

Länsstyrelserna har löpande under uppdraget tagit fram stödmaterial till den lokala nivån och det arbetet behöver fortsätta i nära samverkan med mottagarna av stödet. Kommande insatser planeras fokusera på åtgärder, analys, breddad lägesbild samt uppföljning.

Länsstyrelsernas arbetsgrupp med fokus på åtgärder har i deras arbete observerat att inte alla kommuner ännu har tagit fram eller antagit en åtgärdsplan. Några kommuner har inte heller en lägesbild. Av de kommuner som har en antagen åtgärdsplan är det få som gjort en adekvat orsaksanalys. De ser vidare en stor variation och spridning kopplat till val av-, samt antal åtgärder.

Såväl i Brås uppföljning som i arbetsgruppens kartläggning finns ett mönster av att valet av åtgärder inte alltid är baserat på den kartläggning och lägesbild som är framtagen. Det finns en tendens att välja åtgärder som de sedan tidigare är bekanta med eller åtgärder som är anpassade till resurser - men som kanske inte kommer ha effekt på brottsproblemet. Detta talar för behov av fortsatt utvecklingsarbete gällande åtgärder. Arbetsgruppen kommer fortsätta utveckla sitt arbete rörande stöd till den lokala nivån och de kommer vidare att bistå Brå i deras arbete med framtagande av metodstöd för åtgärder.

Länsstyrelserna kommer fortsätta utveckla stödet till lokal nivå inom området analys. På regional nivå behöver detta stärkas genom att ta fram stöd till länsstyrelsernas brottsförebyggande samordnare med fokus på analys av kommunernas lägesbilder i syfte att planera för fortsatt stöd och utvecklingsinsatser. På lokal nivå efterfrågas analysstöd kopplat till mer komplexa brottstyper men även förenklade analysmodeller som kommuner med begränsade resurser kan mäkta med att använda. Framtagandet av denna typ av analysstöd kommer ske i nära samverkan med nationella myndigheter.

Länsstyrelserna har sedan tidigare tagit fram en mall för lägesbild som nu respektive länsstyrelse ansvarar för att utveckla utifrån behov och förutsättningar i respektive län. Det finns också initiativ inom länsstyrelserna, i arbetsgruppen för miljöbrott, gällande att bredda lägesbildsarbetet till att innefatta även den typen av kriminalitet. Den lokala nivån kommer även behöva ett fördjupat stöd kring uppföljning av de lokala lägesbilderna, ett behov som länsstyrelserna lyft till relevanta aktörer på nationell nivå.

Länsstyrelsernas arbete kring samverkan mellan forskare och praktiker kommer fortlöpa med fokus på utökat utbyte mellan lärosäten och den

lokala nivån. Målsättningen är att tillgängliggöra såväl forskning som lokala och regionala brottsförebyggande behov samt att skapa enklare kontaktvägar mellan aktörerna. Att bygga en samverkan mellan brottsförebyggande aktörer och forskare bedöms dels ge positiva utfall gällande den kvalitet på stöd som länsstyrelserna kan bidra med till den lokala nivån såväl som att denna samverkan är av vikt i arbetet med att utveckla uppföljnings-, och utvärderingsstöd.

Arbetsgruppen för interna processer kommer fortsätta sitt arbete med fokus på interna stödstrukturer inom länsstyrelserna med utgångspunkt i den kartläggning som genomfördes under föregående år. Vidare så ansvarar de för det mentorsstöd som ges till nyanställda samt gruppcoachning till samtliga regionala brottsförebyggande samordnare. För att länsstyrelserna ska kunna nå ut med ett så gott stöd som möjligt till den lokala nivån är det avgörande med en fungerande intern samordning. Därmed är arbetsgruppens insatser av största vikt även relaterat till ett praktiknära stöd till kommunerna.

Fortsatt utvecklingsarbete kommer även ske inom arbetsgruppen för kriminell ekonomi, med ett särskilt fokus på välfärdsbrottslighet. Stöd kring de många olika aspekterna av den kriminella ekonomin efterfrågas från den lokala nivån. Området är komplext och berör många nya typer av samverkansaktörer. Arbetsgruppens insatser kommer spela en avgörande roll i hur länsstyrelserna kan erbjuda ett praktiknära stöd till kommunerna avseende dessa brottstyper.

Länsstyrelserna kommer fortsatt följa och implementera de kriminalpolitiska inriktningar, strategier och reformer med bäring på det regionala brottsförebyggande uppdraget. Den nya socialtjänstlagen bedöms ha hög prioritet både nationellt och regionalt, med fokus på att förbereda för vilket-, och på vilket sätt stöd kan ges till den lokala nivån. Vidare så behöver det ske en förberedelse kring kunskapsstärkande insatser och konkreta stödåtgärder relaterade till skolsäkerhetsområdet.

Arbetet med Bob fortsätter med oförminskad kraft och implementeringen av uppdraget gällande den regionala samordningen av stöd till avhoppare är pågående.

En ny samverkanskonstellation mellan berörda sakområden inom länsstyrelserna har upprättats och kommer fortgå med fokus på stöd i arbetet med socialt utsatta områden. Ett av de uppmärksammade utvecklingsbehoven är att utveckla lokala nivåns arbete med barnkonsekvensanalyser när det förekommer brottslighet som involverar barn och unga. En sådan utveckling bedöms stärka det praktiknära stödjande arbetet och det relaterar även tydligt till processer kopplade till Bob och avhopparområdet.

Samverkan med Centrum mot våldsbejakande extremism (CVE) samt

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) är upprättad och fortgående. Dessa parter bedöms ha en avgörande samverkansfunktion i stödet till lokal nivå i att skapa lägesbilder över våldsbejakande extremism, hantera skolsäkerhetsfrågor samt i övrigt arbeta i enlighet med nationella strategin mot våldsbejakande extremism och terrorism.

Samverkan i näringslivs-, och civilsamhällesfrågor fortsätter genom nationell representation i Brås näringslivsnätverk samt genom referensgruppsrepresentation i Brås uppdrag om att utveckla samverkan mellan civilsamhället och det brottsförebyggande fältet. Inom ramen för utvecklingen av stöd relaterat till näringslivsområdet så har redan en reviderad version av guiden Tillsammans med näringslivet mot brott och otrygghet presenteras. Arbetet med Företagssamverkan kommer fortgå. Båda dessa material bedöms kunna bidra till ett fördjupat och konkretiserat praktiknära stöd till kommunerna.

Att förankra samverkan med näringsliv och civilsamhälle i den lokala nivån bedöms vara av vikt utifrån att aktörerna dels kan bidra i kartläggningsarbetet och åtgärder, men även utifrån att aktörer inom såväl civilsamhälle som näringsliv kan vara brottsutövare likväl som brottsutsatta.

Påbörjat utvecklingsarbete kopplat till mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation kommer fortsätta, såväl internt genom sakområdesöverskridande samverkan som externt i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten. Stöd som efterfrågas från lokal nivå handlar om arbete med kartläggning, lägesbild och analys av brottstyperna och på den regionala nivån ses behov kopplade till hur vi kan utforma praktiknära stöd på området.

Utveckling av samverkan och samarbete med Polismyndigheten kommer fortgå på samtliga nivåer, i syfte att det praktiknära stödet till kommunerna ska bli så effektivt och samlat som möjligt.

Slutligen ser länsstyrelserna tydliga utvecklingsbehov kopplade till att digitalt och samlat tillgängliggöra brottsförebyggande metodstöd och utvecklingsarbeten för den lokala nivån. Fokus kommer därför läggas på att skapa en digital plattform för de material som produceras inom länsstyrelserna med relevans för det lokala arbetet. Att samlat kunna presentera detta i stället för att material finns spridda på de olika länsstyrelsernas hemsidor anses vara en viktig åtgärd för att tillgängliggöra praktiknära stöd till kommunerna i landet.

Regionala åtgärder

Länsstyrelserna har utgått ifrån sin ordinarie organisering och verksamhet i länet för att förverkliga uppdraget, men också i flera fall

skapat nya eller fördjupade samverkansformer och arbetsytor. På flera håll har ett tidigare initierat arbete med att inventera verktyg inom andra uppdrag som kan ha brottsförebyggande effekter fortsatt. Arbetet syftar till att i förlängningen kunna stötta den lokala nivån i frågor om hur kommuner kan orientera sig internt och vidareutveckla samverkan både internt och externt. Exempel på andra uppdrag med bäring på det brottsförebyggande arbetet är bland annat miljöskydd, civilt försvar och beredskap, tillsyn och juridiska funktioner. Tidigare har även områdena folkhälsa och universellt föräldraskapsstöd ingått i detta arbete.

Samsyn i det praktiknära uppdraget

Det råder en samstämmighet i hur länsstyrelserna tagit sig an det nya uppdraget och det stöd som erbjudits har skett närmre kommunerna än tidigare år. En bred mängd åtgärder har vidtagits, samtidigt som kommunernas specifika behov tydligt stått i centrum. I den mån som tillåtits har stöd getts simultant till flera kommuner, om de har haft samma typ av behov eller behov av stöd kring specifika metoder och arbetssätt. Tillvägagångssättet har varit särskilt fördelaktigt när angränsande kommuner delat liknande utmaningar utifrån sin lägesbild.

Det har skett en mängd olika utbildningsinsatser riktat till kommunernas tjänstepersoner, ledning och politiska ledning. I syfte att vidareutveckla det brottsförebyggande arbetet har det arrangerats erfarenhetsutbyten både länsstyrelser emellan samt kommuner emellan. På flera håll har erfarenhetsutbyten skapats mellan kommuner över länsgränser.

En central del av länsstyrelsernas brottsförebyggande arbete består av kontinuerliga regionala nätverksträffar riktade till kommunala samordnare och kommunpoliser där flera stödinsatser har kunnat ges inom ramen för dessa nätverksträffar.

För att ytterligare stödja den lokala nivån har det genomförts särskilda kommunbesök, kommundialoger, informationsinsatser och workshops. Under detta arbete har ytterligare behov identifierats kring kommunernas förberedelser i att möta de nya lagkraven. De kommunala samordnarna och även kommunpoliser är målgrupp för stöd såsom handledning och coachning.

Flera länsstyrelser har utgått ifrån skrivelserna i lagen för att prioritera ordningen på stödet lokalt, så att kommunen ska hinna få stöd i olika delar innan de ska finnas på plats. Detta gäller särskilt lägesbild, samordningsfunktion, åtgärdsplan och analys. Länsstyrelserna följer kontinuerligt upp sitt stöd för att tillse att kommunerna får den hjälp de behöver. Flera länsstyrelser nämner att det är mycket viktigt att stödet träffar rätt för att få effekt, alltså att det besvarar de behov som finns lokalt. Särskilt fokus har därför riktats till att arbeta med kommunernas mottaglighet för stöd.

Utmaningar

Länsstyrelsernas regionala brottsförebyggande samordnare har belyst särskilda utmaningar i arbetet med praktiknära stöd till kommunerna. Utmaningarna innefattar såväl förutsättningar gällande mottaglighet såsom de förutsättningar som länsstyrelserna har i uppdraget.

Utmaningarna som beskrivs är:

- Om det finns en lokal samordnare på plats i kommunen.
- Den kommunala samordnarens tjänstgöringsgrad inom det brottsförebyggande området.
- Den kommunala samordnarens stöd internt hos den egna ledningen.
- Kommuner som är i större behov (utifrån laguppfyllelsen) av att ta emot praktiknära stöd tenderar att ha sämre mottaglighet med anledning av begränsade resurser att genomföra brottsförebyggande insatser.
- De ekonomiska förutsättningarna begränsar förutsättningarna i många kommuner väldigt starkt. Lagen ålägger landets alla kommuner samma grundarbete, men med nuvarande fördelningsmodell får landets många mindre kommuner påtagligt sämre förutsättningar att uppnå kraven.
- Det kommunala självbestämmandet påverkar hur stödet kan utformas.
- Identifierade behov som skiljer sig åt internt inom kommunorganisationen.
- Hur stort behovet är av stöd i den enskilda kommunen.
- Möjlighet till långsiktig planering hos länsstyrelserna att arbeta praktiknära tillräckligt länge för att se resultat på lokal nivå.
- Ett samordnat stöd inom den egna Länsstyrelsen för att undvika eventuella krockar och besvärliga processer för kommunen att hantera utifrån resurser.
- Antalet kommuner och graden av stödbehov hos kommunerna i länet kontra tjänstgöringsgrad tillika hur tillgänglig Länsstyrelsens brottsförebyggande samordnare är.
- Ekonomiska förutsättningar hos länsstyrelserna att genomföra relevanta stödåtgärder utifrån behov.

Flera länsstyrelser beskriver att de arbetat med att skapa mottaglighet av stöd hos kommuner genom att utbilda chefer och politiker, samt motivera ledningen att anställa en samordnare. Detta blir en särskilt viktig insats för att kunna nå kommuner med det stöd som finns, och där de organisatoriska utmaningarna är som störst.

I detta sammanhang önskar länsstyrelserna särskilt belysa landets

många, till invånarantal räknat, små kommuner. Vi har i Sverige i dag 76 kommuner som har färre än 10 000 invånare, varav 16 kommuner har färre än 5 000 invånare. Dessa kommuner kämpar med särskilda utmaningar såsom svårigheter med kompetensförsörjning, splittrade tjänster samt små medel både i form av personal och finansiering. Detta påverkar mottagligheten för det stöd som erbjuds från länsstyrelserna.

Flera länsstyrelser arbetar också med att göra tydliga prioriteringar för att erbjuda stöd till de kommunerna med störst behov. Länsstyrelserna har inte längre ett folkhälsouppdrag eller ett generellt föräldraskapsstödsuppdrag som funnits tidigare. Att uppdrag som dessa avslutats har bidragit till ett ökat tryck på det brottsförebyggande uppdraget att arbeta med fler universella preventiva insatser. Detta samtidigt som stöd i specifika och komplexa brottsproblem efterfrågas från allt fler kommuner och i högre utsträckning än tidigare. Det handlar om områden som välfärdsbrottslighet, demokratihotande brottslighet, bedrägerier, penningtvätt, miljö-, och livsmedelsbrott samt givetvis våld i nära relation och gängrelaterat våld.

Om folkhälsouppdraget eller ett generellt föräldraskapsstödsuppdrag hade funnits kvar hade det funnits större förutsättningar att arbeta både främjande, förebyggande och förhindrande inom det brottsförebyggande uppdraget och mot olika brottsproblem och på så sätt uppnå intentionerna i regeringens socialpreventiva strategi Barriärer mot brott[9] .

Fortsatt utvecklingsarbete

Det finns ett fortsatt behov av att arbeta fram olika fördjupade stödmaterial till kommunerna, och för länsstyrelsernas brottsförebyggande samordnare att implementera stödmaterialen. För att kunna stödja kommunerna behövs en mycket hög kunskapsnivå, både gällande kommunal verksamhet, men också de olika delarna i lagen. Vissa moment av stödet måste utvecklas och läras tillsammans med kommunerna såsom kartläggning och lägesbild, orsaksanalys, stöd kring organiseringen av det lokala brottsförebyggande arbetet och uppföljning. Särskilt uppmärksammas nu behov av stöd kring åtgärder, dels för att säkerställa att de relaterar till lägesbild och analys, dels för att stärka förekomsten av insatser med evidensbaserat-, eller empiriskt stöd.

Vidare så är det inte ovanligt att den brottsförebyggande samordnaren i kommunen tillhör dess säkerhetsorganisation, därmed belyses även behov av att utveckla kopplingen mellan det brottsförebyggande området och krisberedskapsperspektiv. Det finns ett ökat behov av stöd

9 Regeringens skrivelse 2023/24:68 Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet

kring vad som för en del kommuner är nya och särskilt komplexa brottsområden. Kommunerna uppmärksammar även utmaningar och behov av stöd kring deras, många gånger bristande förutsättningar, att arbeta kommunikativt kring det brottsförebyggande-, och trygghetsskapande området.

Ovan beskrivna behov är både komplexa och breda vilket ställer stora krav på länsstyrelsernas regionala samordnares kompetens för att kunna möta en efterfrågan från lokal nivå. Det innebär även behov av utvecklad samverkan och dialog med andra myndigheter vars expertis efterfrågas i ännu större utsträckning.

Länsstyrelserna behöver fortsätta dokumentera och dela de erfarenheter av praktiknära stöd som genomförs i de respektive länen tillsammans med Brå och polisen så att en kollektiv kunskapsöverföring kan ske och lösningar på olika utmaningar kan komma andra till nytta. Detta kommer genomföras inom den interna organiseringen av länsstyrelsernas brottsförebyggande uppdrag.

Länsstyrelserna behöver fortsätta att arbeta motiverande med de kommuner som har bristfällig mottagarkapacitet för det stöd som erbjuds. Detta görs delvis inom ramen för det samplanerade praktiknära stödet med Brå.

Omsättningen på kommunala samordnare är på vissa håll i Sverige hög vilket gör arbetet extra sårbart då mycket av arbetet centrerar kring den lokala samordnarens roll. Här genomför flera länsstyrelser introduktionsinsatser för att hjälpa nya kommunala samordnare att snabbare komma in i arbetet. Detsamma gäller motiverande insatser för att stödja kommuner utan samordnare att tillsätta personal, så att mottagarkapaciteten kan öka och lagkraven uppnås.

Summerande slutanalys av uppdraget

Genom det förstärkta regeringsuppdraget finns nu en upparbetad grund att fortsätta arbeta vidare med kopplat till de behov som kvarstår hos kommunerna. Det finns en samsyn hos länsstyrelserna i att det krävs fortsatta insatser för att kunna möta kommunernas ökade efterfrågan i kunskapsbaserat arbete, bland annat med fokus på komplexa brottsproblem, analys, åtgärder och uppföljning.

Länsstyrelserna har sammantaget sett att regeringsuppdraget har

bidragit till en väldigt positiv utveckling av det regionala brottsförebyggande uppdraget. Det operativa stödet anses vara ett välfungerande arbetssätt som med fördel skulle kunna implementeras inom andra regionala uppdrag. Under uppdragstiden har stödet till-, och samverkan med den lokala nivån utvecklats och förstärkts i enlighet med den upprättade genomförandeplanen. Det kan konstateras att länsstyrelserna har producerat en rad olika stödmaterial som spridits till-, och kommit den lokala nivån till gagn.

Uppdraget har vidare bidragit till en fördjupad, produktiv och uppskattad samverkan med Brå. De utmaningar som uppmärksammats på lokal, regional eller nationell nivå har hanterats och en mängd kommuner har nåtts av stödet vilket har lett till en närmare samverkan i alla olika nivåer. Länsstyrelsernas struktur och organisering bedöms vara välfungerande och flexibel i sin anpassning till uppdragets olika behov.

Som belysts tidigare i denna slutrapportering ser länsstyrelserna fortsatta behov och utvecklingsområden. Arbetet med det praktiknära stödet till kommunerna har varit framgångsrikt, men det kan konstateras att det inte är klart. Länsstyrelser med fler än en anställd regional brottsförebyggande samordnare bedömer, jämfört med andra länsstyrelser, att det finns bättre interna organisatoriska förutsättningar att fortsätta stötta kommunerna i det praktiknära arbetet. Frågan är direkt beroende av att säkerställa finansiering för andra brottsförebyggande uppdrag för att inte riskera att det skapas undanträngningseffekter där det praktiknära stödet drabbas.

I sammanhanget är det även av största vikt att understryka att den lokala nivån behöver tillräckliga och adekvata finansiella resurser för att ta emot stödet från länsstyrelserna samt för att bedriva ett brottsförebyggande arbete enligt gällande lagstiftning.

Länsstyrelserna uppfattar att särskilda uppdrag som detta skapar engagemang, samsyn och starkt fokus kring området som uppdraget innefattar. Vi ser att formen för särskilda uppdrag är ett effektivt arbetsredskap och uppmuntrar därför detta även inför kommande större reformer med beröring på det regionala brottsförebyggande området.

Länsstyrelserna ser med uppskattning på den utveckling av det brottsförebyggande arbetet som uppdraget bidragit till och välkomnar ett förnyat uppdrag som, likt detta uppdrag, går i linje med befintlig implementeringsforskning.

Ekonomisk redovisning

Länsstyrelserna har fördelat medlen för anslag 1:14, anslagspost 2, Regional samordning av brottsförebyggande arbete 2024 på totalt 46 000 000 följande sätt:

Länsstyrelse	Tilldelning medel 2024
Stockholm	5 130 356
Uppsala	1 702 775
Södermanland	1 567 900
Östergötland	1 932 844
Jönköping	1 823 418
Kronoberg	1 467 309
Kalmar	1 620 398
Gotland	1 168 375
Blekinge	1 327 686
Skåne	4 452 839
Halland	1 650 288
Västra Götaland	5 229 575
Värmland	1 765 108
Örebro	1 657 492
Västmanland	1 532 366
Dalarna	1 738 582
Gävleborg	1 668 888
Västernorrland	1 651 853
Jämtland	1 570 231
Västerbotten	1 908 932
Norrbotten	2 032 785
Samordnande Västerbotten	1 400 000
Summa:	46 000 000

24 mkr fördelades enligt 24-parametersnyckeln. Vald fördelningsnyckel möjliggör grundläggande finansiering för arbetet i samtliga län utifrån

såväl instruktion i förordning som arbete med det praktiknära stödet. Detta resulterar i en fördelning om 2 mkr till länsstyrelserna i Stockholm, Västra Götaland och Skåne och 1 mkr vardera till övriga länsstyrelser.

År 2024 tillkom medel om 21 mkr och de fördelades enligt länsstyrelsernas 5-parametersnyckel. Från det totala anslaget har även 1,4 mkr avsatts till nationell brottsförebyggande samordning. Den beslutade fördelningen av anslaget gav ökade resurser till samtliga länsstyrelser och medlen har använts till tjänster inom länsstyrelserna samt för att finansiera åtgärder och verksamhet som beskrivits i denna rapport.

Bilagor

Bilaga 1: Enkätmall för intern enkätundersökning 2025

Bilaga 2: Följebrev intern enkätundersökning 2025

Bilaga 3: Arbetsgruppen interna processers enkät 2024

Länsstyrelserna

www.lansstyrelsen.se